

2 PRIRUČNIK

ZA RAD KONTROLORA IZBORNIH REZULTATA - LOKALNI IZBORI U BIH 2024. -

BOSNA I HERCEGOVINA
CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA
SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА

PRIRUČNIK
za rad kontrolora izbornih rezultata
- Lokalni izbori u BiH 2024. -

Sarajevo, lipanj 2024.

PRIRUČNIK za rad kontrolora izbornih rezultata – Lokalni izbori u BiH 2024.

Izdavač: Središnje izborno povjerenstvo Bosne i Hercegovine, Danijela Ozme br. 7, 71000 Sarajevo,
tel.: 033 / 251 300, faks: 033 / 251 329, e-mail: info@izbori.ba, internetska stranica: www.izbori.ba.

Za izdavača: Dr. Irena Hadžiabdić, predsjednica

Priručnik pripremio: Dr. Suad Arnautović, član

Suradnik na pripremi publikacije: Veljko Petrović, koordinator za rad sa izbornim povjerenstvima

DTP: Dejan Ćurić, grafički dizajner

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

342.846(497.6)"2024"(035)

PRIRUČNIK za rad kontrolora izbornih rezultata : lokalni izbori u BiH 2024. /
[priručnik pripremio Suad Arnautović]. - Sarajevo : Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine,
2024. - 50 str. : ilustr. ; 30 cm

Tekst na hrv. jeziku. - Kratki životopis autora: str. [53]. - Bibliografija: str. 48.

ISBN 978-9958-555-97-8

COBISS.BH-ID 60926726

Temeljem zaključka Središnjeg izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine, broj: 06-1-07-1-1169/24 od 18.07.2024. godine, ovaj priručnik je odobren za korištenje izbornoj administraciji Bosne i Hercegovine.

“Svi izrazi pisani u jednom rodu odnose se bez diskriminacije na oba spola.”

Priručnik se distribuira besplatno!

KAZALO

POGLAVLJE 1 - UNOS I KONTROLA IZBORNIH REZULTATA U OSNOVNOJ IZBORNOJ JEDINICI U BIH	10
UVODNE NAPOMENE.....	10
MJERODAVNOSTI KONTROLORA IZBORNIH REZULTATA	10
REFERENT ZA UNOS IZBORNIH REZULTATA.....	11
SUPERVIZOR IZBORNIH REZULTATA.....	20
KONTROLOR IZBORNIH REZULTATA.....	24
KRATKI PODSJETNIK RADNJI I OBVEZA	29
POGLAVLJE 2 - OGLEDNI PRIMJERI RJEŠAVANJA VALIDACIJSKIH GREŠAKA KONTROLORA IZBORNIH REZULTATA U OSNOVNOJ IZBORNOJ JEDINICI U BIH.....	30
POGLAVLJE 3 – UNOS IZBORNIH REZULTATA U GLAVNOM CENTRU ZA BROJANJE I KONTROLA IZBORNIH REZULTATA U SREDIŠNJEM IZBORNOM POVJERENSTVU BIH	42
UNOS IZBORNIH REZULTATA U GLAVNOM CENTRU ZA BROJANJE.....	42
KONTROLA IZBORNIH REZULTATA U SREDIŠNJEM IZBORNOM POVJERENSTVU BIH	43
PRILOZI.....	44

Riječ predsjednice Središnjeg izbornog povjerenstva BiH

Poštovani kontrolori,

Priručnik za rad kontrolora izbornih rezultata u Bosni i Hercegovini ima za cilj pomoći kontrolorima izbornih rezultata u općinskim i gradskim izbornim povjerenstvima, kao i kontrolorima u Glavnom centru za brojanje.

U Bosni i Hercegovini je uvedena procedura raspisivanja javnog oglasa za popunjavanje pozicija kontrolora izbornih rezultata u izbornim povjerenstvima osnovnih izbornih jedinica i kontrolori se imenuju na duže razdoblje, za više izbornih ciklusa.

Središnje izorno povjerenstvo Bosne i Hercegovine vrši njihovu certifikaciju i vodi evidenciju svih kontrolora.

Sukladno s Odlukom o opsegu primjene pilot projekata Središnjeg izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine „Lokalni izbori 2024. godine“, Središnje izorno povjerenstvo Bosne i Hercegovine će na dan održavanja izbora 2024. godine provesti pilot projekte, uključujući Pilot projekt 2 - Optički skeneri i automatsko prebrojavanje glasačkih listića. Ova činjenica će otvoriti niz pitanja o novoj ulozi kontrolora izbornih rezultata, što će biti izazov za Središnje izorno povjerenstvo Bosne i Hercegovine u smislu normativno-pravne uloge kontrolora izbornih rezultata u novim uvjetima, posebno kada se skeniranje i automatsko prebrojavanje glasačkih listića primjeni u cijeloj Bosni i Hercegovini.

Osim toga se vrši kontinuirana obuka, uz primjenu jedinstvenog nastavnog plana i programa. Ovaj Priručnik je namijenjen svim kontrolorima, s nadom da će na jednostavan i pristupačan način poslužiti kao podsjetnik na sve radnje koje su u obvezi provoditi tijekom izbornog procesa. U izradi priručnika su korišteni resursi Središnjeg izbornog povjerenstva BiH.

Dr. Irena Hadžiabdić

PREDGOVOR

Točno i pošteno brojanje glasova na izborima čini nezamjenjivu ulogu u zaštiti integriteta izbora i prava svakog birača da glasuje i bude biran na slobodnim i poštenim izborima. Neovisno o drugim, veoma važnim, kredibilnim, nezamjenjivim dijelovima izbornog procesa, samo jedno netočno prebrojavanje palih glasova može urušiti cjelokupni integritet izbornog procesa. To dalje vodi smanjenju povjerenja javnosti u izbore i izbornu administraciju, te može izazvati odbijanje prihvaćanja rezultata izbora među sudionicima izbornog nadmetanja, što može voditi do neslućenih situacija, javnih prosvjeda, pa čak i do konflikata u nekom društvu. Iako se sam proces brojanja glasova i njihova tabulacija razlikuje u pojedinostima od države do države, točnost, poštenje i transparentnost su univerzalna načela koja karakteriziraju slobodne i poštene izbore.

U Kodeksu dobrog vladanja u izbornim pitanjima Europskog povjerenstva Vijeća Europe za demokraciju putem zakona (Venecijansko povjerenstvo) je navedeno:

„Brojanje glasova treba se sprovesti na transparentan način. Dopustivo je da birači upisani na biračkom mjestu budu nazočni; nazočnost domaćih i međunarodnih promatrača treba biti odobreno. Ovim osobama treba da je dopuštena nazočnost pod svim okolnostima. Mora se sačiniti dovoljan broj primjeraka zapisnika sa biračkog mjesta, tako da ga sve navedene osobe dobiju: jedan primjerak treba odmah staviti na oglasnu ploču, drugi se zadržava na biračkom mjestu, a treći se dostavlja povjerenstvu ili mjerodavnom organu.”¹

Ovaj priručnik ima za cilj povećanje transparentnosti u radu izborne administracije i kredibilitnosti izbornog procesa, a općenito je predstavljalo ogromnu prazninu u radu izborne administracije i u izbornim procesima u BiH.

Sada je došao red da se i najšira javnost detaljnije upozna sa obimom posla i mjerodavnostima kontrolora izbornih rezultata, što bi trebalo doprinijeti ukupnoj slici o transparentnosti u radu izborne administracije i prijeko potrebnom izbornom integritetu.

Pored toga je priručnik, kako mu i naslov kaže, pisan s praktičnim ciljem da bude “pri ruci” svakom kontroloru izbornih rezultata, svakom članu organa za provedbu izbora, svakom kandidatu, svakom političkom subjektu, svakom novinaru..., tj. svima koji žele izvršiti uvid u to tko i kako kontrolira rezultate izbora dobivene na biračkom mjestu u svojoj osnovnoj izbornoj jedinici, odnosno u Glavnom centru za brojanje.

Priručnik je pisan prvenstveno s namjerom da kontrolori izbornih rezultata imaju “pri ruci” text book koji će im pomoći u svakodnevnom obavljanju ovih veoma važnih i odgovornih javnih poslova.

¹ EUROPSKO POVJERENSTVO ZA DEMOKRACIJU PUTEM ZAKONA (VENECIJANSKO POVJERENSTVO) KODEKS DOBROG VLADANJA U IZBORNIM PITANJIMA SMJERNICE I OBRAZLOŽENJE, usvojeni na 52. sjednici Venecijanskog povjerenstva (Venecija, 18. – 19. listopada 2002. g.), toč. 46, str. 24. Izvor: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2002\)023rev2-cor-bos](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2002)023rev2-cor-bos).

Još jedna korisna novina u ovom priručniku koja će, nadamo se, doprinijeti boljem informiranju i razumijevanju zadatka kontrolora izbornih rezultata jeste “rastjerivanje magle“ u kakofoniji pojmova kontrolor izbornih rezultata, supervizor izbornih rezultata, referent za unos izbornih rezultata, centar za pravilno objedinjavanje rezultata, koji su se koristili, odnosno koji se koriste u praktičnom radu na ovim poslovima i koji su stvarali pojmovnu “Babilonsku kulu“ u glavama birača, običnih ljudi, promatrača izbora, predstavnika medija i drugih osoba uključenih u izborni proces u BiH.

U ovom priručniku su na jednom mjestu skupljeni svi bitni aspekti mjerodavnosti i opsega rada kontrolora izbornih rezultata, sukladno pozitivnom zakonodavstvu, tj. podzakonskim propisima Središnjeg izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine. On će omogućiti da se, s jedne strane, na precizan, koncizan, i što je najvažnije propisan način, stekne uvid u mjerodavnosti i funkciju kontrolora izbornih rezultata, te tako bolje razumijemo rad ovih osoba, a s druge strane pomogne kontrolorima izbornih rezultata da na zakonit način obave svoju veoma važnu društvenu funkciju.

U njemu su opisane i praktično prikazane funkcije kontrolora izbornih rezultata koji čine dio organizacijske strukture i mjerodavnosti organa za provedbu izbora na lokalnoj razini (općinska i gradska izborna povjerenstva), kao i kontrolora u Glavnom centru za brojanje. U tom kontekstu ovaj priručnik sadrži jasan i detaljan opis mjerodavnosti i djelokruga rada kontrolora izbornih rezultata, referenata za unos izbornih rezultata i supervizora izbornih rezultata, te njihove obvezne postupke i radnje u odnosu na Središnje izbornu povjerenstvo BiH koju realiziraju putem Jedinственог informacionog izbornog sustava (JIIS).

Svrha ovog priručnika jeste, također, pomoći unifikaciji procesa rada svih kontrolora izbornih rezultata u Bosni i Hercegovini po jedinstvenoj metodologiji izvršenja ovih poslova. U priručniku se daje jedinstven opis svih radnji koje sukladno zakonu mora izvršiti kontrolor izbornih rezultata da bi obavio propisane poslove i zadatke i ispunio svoju osnovnu funkciju. On će tako pomoći i novoimenovanim kontrolorima izbornih rezultata koji su prvi put imenovani po osnovu javne natječajne procedure. Iako se prvi put susreću sa ovim poslovima, novoimenovani kontrolori izbornih rezultata će uz pomoć ovog priručnika moći uspješno izvršavati sve svoje poslove i zadatke, jer su sve radnje opisane koncizno i točno, slijedeći prirodni i propisani redoslijed radnji i zadataka potrebnih svakom kontroloru izbornih rezultata da uspješno izvrši propisane radne zadatke.

Ključno pitanje integriteta izbornog procesa u BiH jeste da li usvojene procedure korespondiraju sa općeprihvaćenim međunarodnim standardima i globalnim normama, kako bi se taj proces mogao kvalificirati kao “free and fair“, tj. kao slobodni i pošteni, i svim dijelovima jednog izbornog ciklusa, uključujući predizborno razdoblje, izbornu kampanju, izborni dan i njegove posljedice, tj. rezultate izbora.

S druge strane zlouporabe u izborima, tj. koje se na engleskom govornom području nazivaju sintagmom “electoral malpractices“, apsolutno poništava sve ono što su standardi slobodnih i poštenih izbora. Te zlouporabe mogu biti vršene u svim dijelovima izbornog ciklusa, od raspisivanja izbora do njihovog potvrđivanja, a naročito prilikom zbrajanja i točnog unosa rezultata izbora. Bilo koja, pa čak i nenamjerna greška ili propust koji može uslijediti bilo zbog umora ili trenutka nepažnje, bilo s izrazitom namjerom, može srušiti sve napore brojne armije čestitih i poštenih izbornih djelatnika da sačuvaju integritet izbora. A jednom izgubljeno povjerenje teško se vraća. Zato je ovo, vjerojatno, najosjetljiviji posao koji jedan izborni djelatnik može obavljati.

Najšire shvaćeni koncept izbornog integriteta omogućava novi način klasifikacije, mjerenja i analiziranja problema u kvaliteti izbornog procesa. Da li u tom kontekstu, kontrolori izbornih rezultata mogu doprinijeti većoj kvaliteti izbornog procesa u Bosni i Hercegovini? Apsolutno da, kao uostalom svi važni dijelovi i izvršitelji u tom procesu.

Nakon zatvaranja biračkih mjesta i poslije dana izbora najvažniji kriteriji za kvalificiranje održanih izbora kao slobodnih i poštenih jeste, između ostalog: (1) službeno i ekspeditivno, tj. što je prije moguće priopćavanje rezultata izbora; (2) nepristranost izvješćivanja medija o izbornim rezultatima; (3) prihvaćanje rezultata izbora od svih sudionika u izbornom nadmetanju; (4) nepristrano i hitno postupanje po izbornim žalbama; te (5) uvođenje na izabrane položaje, onih kandidata koji su propisno izabrani.

Dakle, slobodnih poštenih izbora nema bez ispunjenja ovih kriterija, a jedan od najbitnijih jeste službeno i ekspeditivno priopćenje rezultata izbora, a čega nema bez brzog, kvalitetnog i zakonitog rada kontrolora izbornih rezultata. Jedan od najvažnijih načela kompetitivnih izbora jeste točan i pošten proces verifikacije glasačkih listića i brojanja glasova. Zato se ni kompetitivni izbori, a kompetitivnost je neophodan i nezamjenjiv element demokratskih izbora, bez ispunjenja ovog načela ne mogu smatrati slobodnim i poštenim, tj. demokratskim.

Zato se u svakom političkom sustavu, pa tako i bosanskohercegovačkom, postavlja pitanje da li se poduzimaju odgovarajuće mjere za sprječavanje izborne prevare, tj. izborne krađe? U već citiranom dokumentu Venecijanskog povjerenstva je navedeno:

“Do krađe će teško doći ukoliko članovi biračkog odbora predstavljaju pravilnu ravnotežu političkih stavova, a ocjena da li su izbori bili poštenu se treba vršiti isključivo temeljem dva glavna kriterija: broj birača koji su glasovali u odnosu na broj glasačkih listića u glasačkim kutijama. Prvi kriterij se utvrđuje temeljem broja potpisa u biračkom spisku. Pošto je ljudska priroda takva kakva je (i bez ikakve namjere da se izvrši krađa), veoma je teško postići potpunu podudarnost između dvije mjere, i svaka dodatna mjera kontrole kao što je označavanje kontrolnih kupona glasačkih listića brojevima ili usporedba ukupnog broja glasačkih listića u glasačkim kutijama i poništenih i neuporabljenih sa brojem glasačkih listića dostavljenih

biračkom mjestu može pružiti određene indicije, ali nitko ne treba imati iluzije da će se rezultati ovih različitih mjera podudarati perfektno. Rizik u povećanju broja mjera koje se koriste leži u tome da se razlike u zbiorovima, a konačno i nepravilnosti, neće uzimati ozbiljno u obzir. Bolje je imati strogu kontrolu nad dvije mjere nego slabu – i time neefikasnu – kontrolu nad većim brojem promjenjivih.²

U ovom kontekstu treba naglasiti vezu između ostvarivanja načela tajnosti glasa i osiguranja integriteta brojanja glasova i utvrđivanja i objedinjavanja točnih rezultata glasovanja.

Naime, tajno glasovanje je jedan od pet principa (načela) na kojima se temelje slobodni i pošteni izbori (pored općeg, univerzalnog prava glasa; izravnog izbora najmanje jednog doma parlamenta u bikameralnim parlamentarnim sustavima; slobodnog izražavanja volje birača; te jednakosti glasa, što podrazumijeva da “glas jednog birača treba biti jednak glasu drugog“). Komplementarno tom načelu je i načelo integriteta brojanja glasova koje se ogleda kroz dva aspekta: (1) da je osigurano da izražena volja birača bude prihvaćena, tj. uzeta u obzir; te (2) da objavljeni rezultati glasovanja korespondiraju sa ukupno datim (palim) glasovima.

Tehnička ispravnost izbornog procesa naročito ima utjecaja na tijelo koje je odgovorno za organizaciju i upravljanje izborima (Electoral Management Body). Zato je izuzetno važno da to tijelo u svom radu djeluje neovisno, nepristrano i efikasno, podrazumijevajući i rad kontrolora izbornih rezultata.

Naš izborni sustav predviđa da se svi glasački listići broje odmah na biračkom mjestu, osim ako Središnje izborno povjerenstvo BiH utvrdi da će se glasački listići brojati u jednom ili više glavnih centara za brojanje. Nakon što birački odbor utvrdi rezultate glasovanja na biračkom mjestu on odmah, a najkasnije 12 sati nakon zatvaranja biračkog mjesta, dostavlja mjerodavnom izbornom povjerenstvu osnovne izborne jedinice zapisnik o radu biračkog odbora (kojega potpisuju svi članovi biračkog odbora), izvod iz Centralnog biračkog spiska, sve glasačke listiće (nepotvrđene glasačke listiće, važeće glasačke listiće, nevažeće glasačke listiće, neuporabljene glasačke listiće i upropaštene glasačke listiće) i sve ostale posebne obrasce koje je propisalo Središnje izborno povjerenstvo BiH.

Nakon što dobiva te rezultate, izborno povjerenstvo osnovne izborne jedinice utvrđuje objedinjene zbirne rezultate glasovanja provedenog na teritoriji te osnovne izborne jedinice za sve organe vlasti za koje su provedeni izbori, i o tomu sastavlja zapisnik koji se podnosi Središnjem izbornom povjerenstvu BiH u roku od 24 sata nakon zatvaranja biračkih mjesta. U tom poslu ogromna je uloga kontrolora izbornih rezultata da na točan, zakonit i potpun način utvrdi objedinjene zbirne rezultate glasovanja. Nakon toga, izborno povjerenstvo osnovne izborne jedinice je obvezna javno izložiti detaljan tablični prikaz za objedinjene zbirne rezultate

glasovanja po političkim subjektima i kandidatima kako bi javnost mogla imati uvid u njih. Preslike objedinjenih rezultata glasovanja bit će uručene akreditiranim promatračima rada izbornog povjerenstva osnovne izborne jedinice na njihov zahtjev.

Naš izbornu sustav za izbor predstavničkih tijela je sustav proporcionalne reprezentacije (PR) sa zatvorenim ne blokiranim listama (Close, non blocked list). Takav sustav omogućava biračima da označe vlastite preferencije na jednoj odabranoj listi političkog subjekta, najviše do tri preferencije. U takvim sustavima vrši se dvostruko brojanje, prvo brojanje za političke subjekte, a potom brojanje za pojedinačne kandidate na odabranoj kandidatskoj listi.

Pod takvim sustavima proces brojanja glasova na biračkim mjestima je duži nego pod kategorijalnim sustavima jer se moraju prebrojati ne samo prve preferencije jednog političkog subjekta, već i sve naredne preferencije koje na glasačkom listiću označe birači, ali samo ako su označili samo do tri preferencije.

Distribucija preferencija se vrši manualno i taj posao nekada može oduzeti znatno vrijeme. Poslije brojanja glasova na biračkim mjestima i objave rezultata, utvrđeni rezultati izbora se dostavljaju izbornom povjerenstvu osnovne izborne jedinice u kojoj se objedinjuju pristigli rezultati sa svakog biračkog mjesta i vrši proces objedinjavanja i utvrđivanja točnih rezultata za cijelu osnovnu izbornu jedinicu.

Tada je nezamjenjiva uloga kontrolora izbornih rezultata. On vrši korekcije u aplikaciji za unos izbornih rezultata matematičkih nepravilnosti u statističkim podacima na svim biračkim mjestima na kojima nisu ispoštovane sve propisane matematičke radnje, te izbornom povjerenstvu osnovne izborne jedinice podnosi aplikacijski generirano izvješće za nevalidna biračka mjesta, posebice u situaciji kada nisu ispravno navedeni podatci o ukupnom broju glasačkih listića u glasačkoj kutiji i zbira ukupnog broja nevažećih glasačkih listića i ukupnog broja važećih glasačkih listića.

U tom procesu kontrolori izbornih rezultata imaju nezamjenjivu ulogu. Oni moraju iskontrolirati sve pristigle rezultate i nadzirati rad referenata za unos izbornih rezultata i unos istih u aplikaciju.

Središnje izorno povjerenstvo BiH vrši kontrolu i objedinjavanje podataka sa svih originalnih obrazaca rezultata koji se utvrđuju u Glavnom centru za brojanje (to su glasovi prispjeli poštom, glasovi birača koji su glasovali nepotvrđenim glasačkim listićima, birača koji su glasovali glasačkim listićima za glasovanje u odsutnosti, birača koji su glasovali u diplomatsko-konzularnim predstavništvima, glasovi birača koji su vezani za domove zbog starosti, bolesti ili invaliditeta, koji su zatvorenici ili su vezani za ustanove), dok kontrolu rezultata sa redovitih biračkih mjesta vrši izorno povjerenstvo osnovne izborne jedinice.

Poslove objedinjavanja i kontrole izbornih rezultata u Glavnom centru za brojanje vrši glavni kontrolor, zamjenik glavnog kontrolora i kontrolori za obradu, unos i potvrdu rezultata,

koje imenuje Središnje izborno povjerenstvo BiH posebnom odlukom, dok kontrolu rezultata sa redovitih biračkih mjesta vrše kontrolori izbornih rezultata koje imenuje izborno povjerenstvo osnovne izborne jedinice. Svi ovi kontrolori izravno su odgovorni Središnjem izbornom povjerenstvu BiH, odnosno izbornom povjerenstvu osnovne izborne jedinice.

Kontrola dostavljenih izbornih rezultata obavlja se temeljem provjera točnosti podataka koji se objedinjuju s obrazaca za zbirne rezultate glasovanja sa svih biračkih mjesta i obrazaca za zbirne rezultate Glavnog centra za brojanje, i to: usporedbom ukupnog broja potpisa iz Središnjeg biračkog popisa s ukupnim brojem glasačkih listića u glasačkim kutijama; u sustavu većinskog glasa, usporedbom ukupnog broja glasova za svakoga pojedinog kandidata i ukupnog broja nevažećih glasačkih listića s ukupnim brojem izdatih glasačkih listića; u sustavu proporcionalne reprezentacije, usporedbom ukupnog broja glasova za svaki politički subjekt i ukupnog broja nevažećih glasačkih listića s ukupnim brojem izdatih glasačkih listića; i u sustavu proporcionalne reprezentacije, usporedbom ukupnog broja glasova za svakog pojedinog kandidata unutar jednog političkog subjekta s ukupnim brojem glasova koje je osvojio taj politički subjekt u cjelini.

Ako se utvrdi da su točni podatci upisani u pogrešna polja na obrascu, kao i da su predsjednik i članovi biračkog odbora pogrešno sumirali, kontrolori izbornih rezultata imaju ovlaštenja da izvrše i ovjere ispravku grešaka u aplikaciji JIIS.

Izuzetno, na zahtjev glavnog kontrolora u Glavnom centru za brojanje, Središnje izborno povjerenstvo BiH donosi zaključak kojim se naređuje Glavnom centru za brojanje pravilno brojanje glasova. Glavni centar za brojanje provjerava i broji važeće, nevažeće i neuporabljene glasačke listiće za razinu za koju je donesen zaključak.

Središnje izborno povjerenstvo BiH odmah po donošenju odluke o objavi izbornih rezultata, detaljan tablični prikaz rezultata glasovanja na razini biračkog mjesta po političkim subjektima i kandidatima stavlja na uvid javnosti. Rezultati glasovanja u Glavnom centru za brojanje bit će javno izloženi u centru za brojanje, kako bi javnost mogla imati uvid u njih. Preslike rezultata glasovanja bit će uručene akreditiranim promatračima rada Glavnog centra za brojanje na njihov zahtjev.

I na kraju, posljednja faza u ovom dijelu izbornog procesa je objava detaljne statistike rezultata izbora sa svakog biračkog mjesta i osnovne izborne jedinice u cjelini za koju se daju objedinjeni zbirni rezultati. Taj proces, kao dio mjerodavnosti i odgovornosti izborne administracije, nije moguće kvalitetno uraditi bez kvalitetnog, zakonitog i nepristranog rada kontrolora izbornih rezultata.

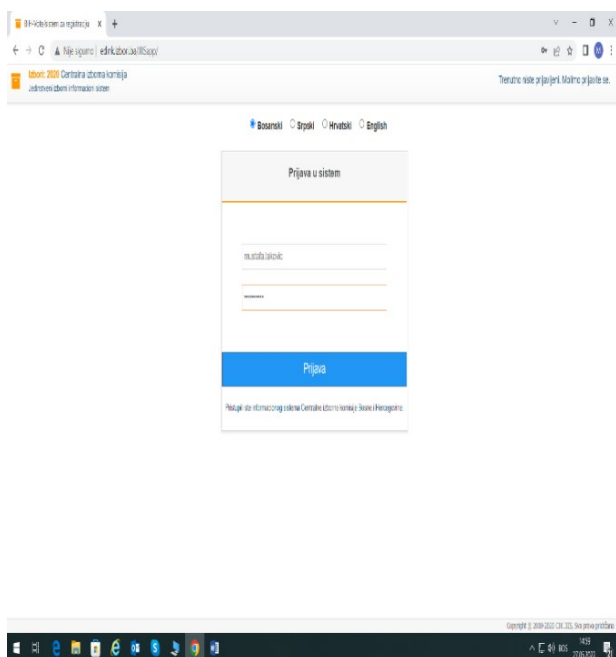
Sarajevo, lipanj 2024. godine

Dr. Suad Arnautović

POGLAVLJE 1 – Unos i kontrola izbornih rezultata u osnovnoj izbornoj jedinici u BiH

Uvodne napomene

Da bi korisnik pristupio Aplikaciji za unos, obradu i kontrolu izbornih rezultata – JIIS BiH – modul za unos i obradu izbornih rezultata (u daljnjem tekstu “Aplikacija”) potrebno se ulogirati preko početnog prozora za logiranje. Postupak je takav da se prvo odabere jezik na kojem se želi koristiti Aplikacija, nakon toga u polje “Username” korisnik upiše svoje “ime.prezime”, a u polje “Password” upiše jedinstvenu osobnu zaporku. Administrator aplikacije prilikom administriranja korisniku određuje poziciju koju će korisnik obavljati. Korisnik je obavezan kod prvog logiranja promijeniti svoj password, s tim što password mora imati minimalno 8 karaktera, od čega mora biti jedno veliko slovo, jedan broj i jedan

specijalni znak (npr.#, \$, %, !).

Kontrolor izbornih rezultata, supervizor izbornih rezultata i referenti za unos izbornih rezultata sve svoje aktivnosti obavljaju u prethodno navedenoj Aplikaciji.

Mjerodavnosti kontrolora izbornih rezultata

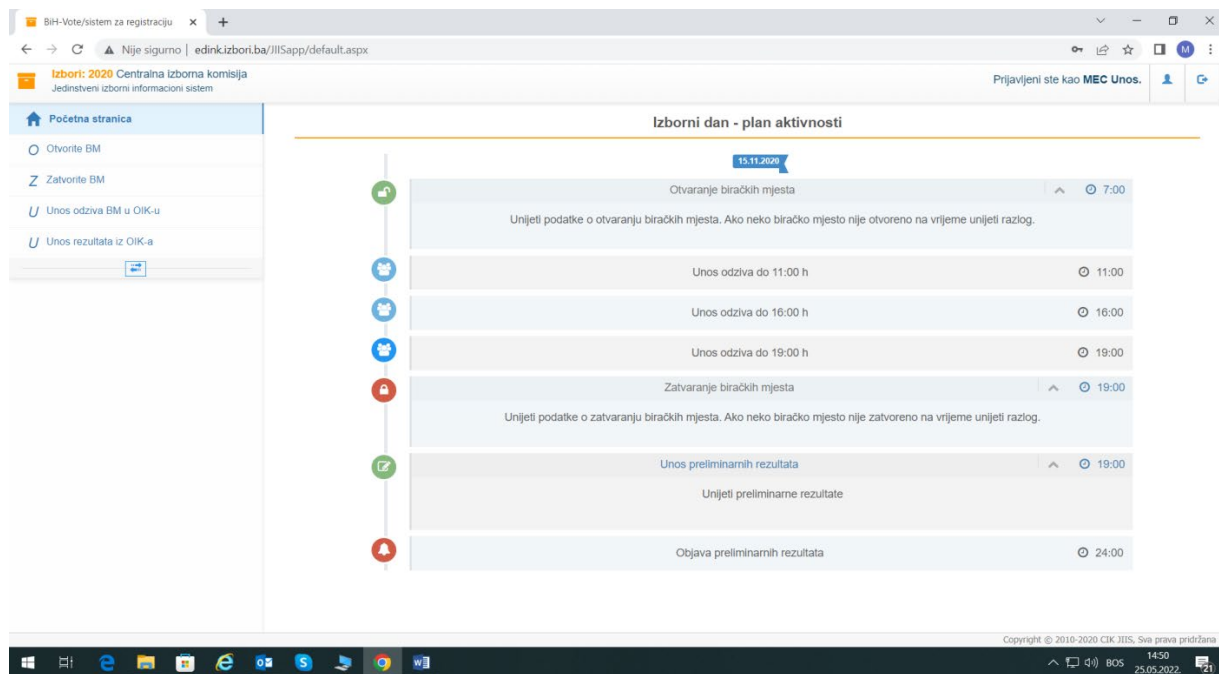
Mjerodavnosti kontrolora izbornih rezultata su da:

- nakon stečenog Certifikata koji izdaje Središnje izborno povjerenstvo BiH obučava Supervizora izbornih rezultata i Referente za unos izbornih rezultata u svojoj OIJ;
- vrši korekcije u Aplikaciji za unos, obradu i kontrolu izbornih rezultata (JIIS BiH – Modul za unos i obradu izbornih rezultata) matematičkih nepravilnosti u statističkim podacima za sva biračka mjesta na kojima nisu dosljedno provedene sve propisane matematičke radnje tako što:
 - a) vrši usporedbu broja potpisa i broja glasačkih listića u glasačkoj kutiji te korigira test tačnosti ukoliko nije ispravno utvrđen;
 - b) mijenja upisani broj potpisa, ukoliko je birački odbor umjesto broja potpisa upisao podatak o broju imena na Izvodu iz Centralnog biračkog spiska;
 - c) korigira zbir broja nevažećih neoznačenih i nevažećih ostalih glasačkih listića ukoliko nije tačno utvrđen;
 - d) korigira ukupan broj važećih glasačkih listića ukoliko nije ispravan i ne predstavlja zbir svih glasova po kandidatima za većinski glas ili zbir glasova po političkim strankama za sustav proporcionalne zastupljenosti;
 - e) korigira zbir ukupnog broja nevažećih glasačkih listića i ukupnog broja važećih glasačkih listića ukoliko nije tačno utvrđen;
 - f) korigira u testu tačnosti usporedbu ukupnog broja glasačkih listića u glasačkoj kutiji i zbira ukupnog broja nevažećih glasačkih listića i ukupnog broja važećih glasačkih listića ukoliko nije tačno utvrđeno.

Referent za unos izbornih rezultata

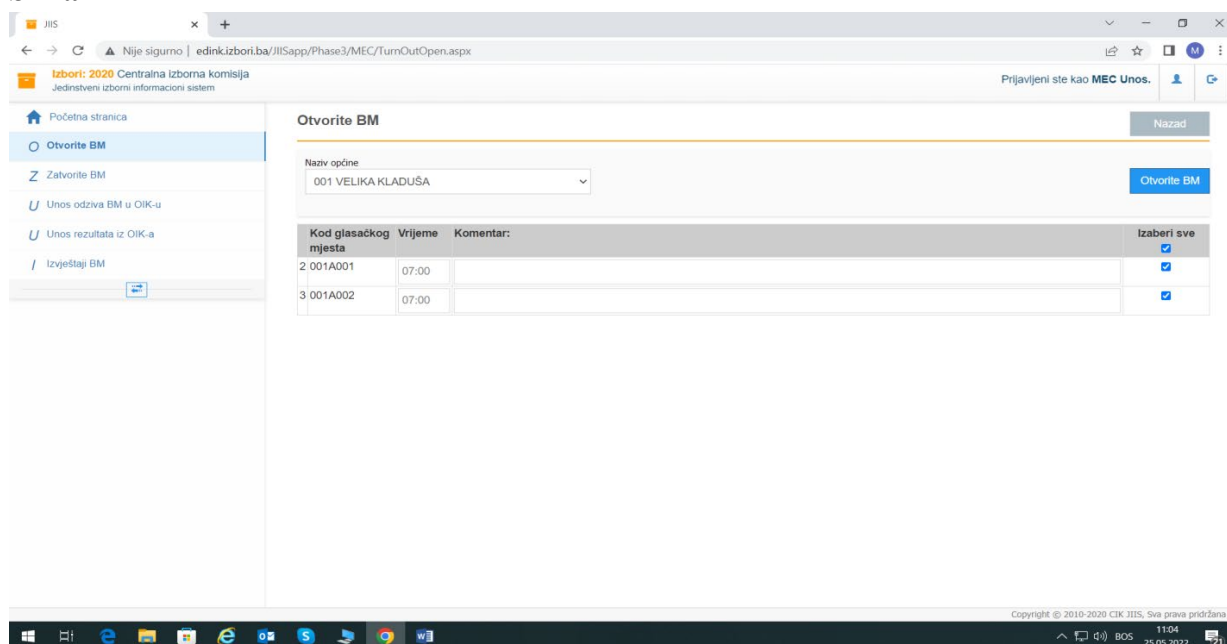
Kada se referent za unos izbornih rezultata ulogira u aplikaciju, na lijevoj strani prozora pojavit će meni sa funkcionalnostima sa kojim ovaj korisnik raspolaže: “Otvorite BM“, “Zatvorite BM“, “Unos odziva BM u OIK-u“ i “Unos rezultata iz OIK-a“. (slika 1).

Slika 1

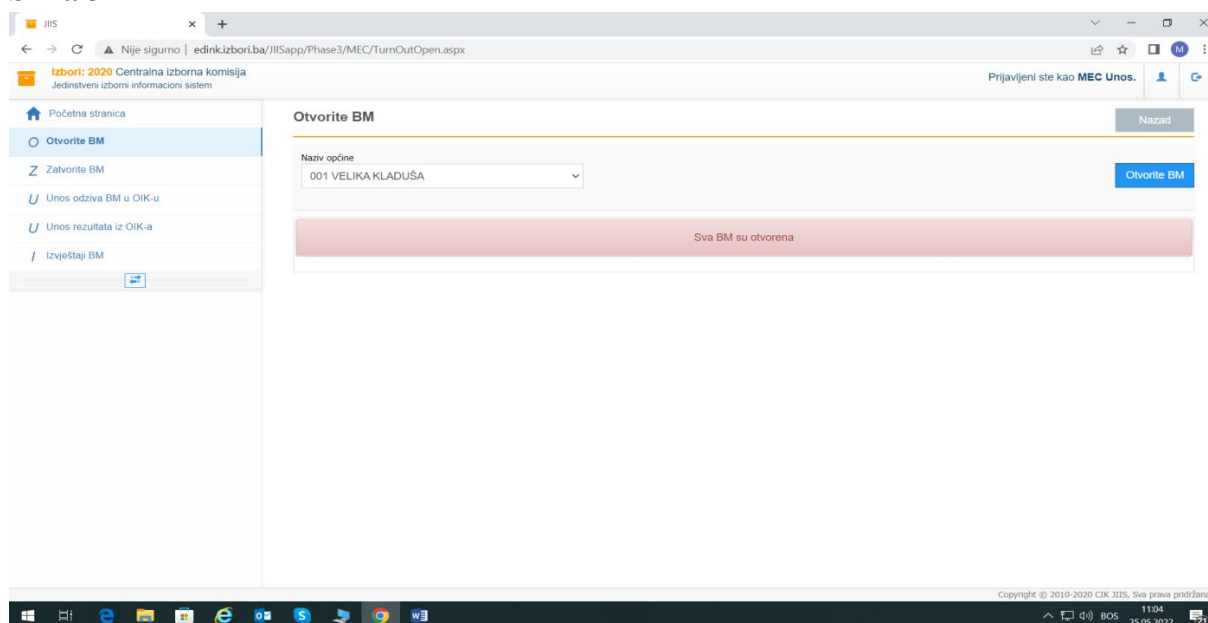
Referent svoje poslove počinje obavljati na dan izbora, 30 minuta nakon otvaranja biračkih mjesta, odnosno kada izborna povjerenstva prikupi podatke o otvorenosti biračkih mjesta. Kada su podatci prikupljeni, referent će kliknuti na dugme “Otvorite BM“ gdje će mu se pojaviti prozor kao na slici 2.

Slika 2

U prozoru će biti prikazana sva biračka mjesta, a sa desne strane će se nalaziti kvadratići za potvrdu u kojima će biti upisan znak ✓, što znači da su sva biračka mjesta markirana za otvaranje. Ukoliko su sva biračka mjesta otvorena, referent će kliknuti na dugme Otvorite BM, nakon čega će sva biračka mjesta biti otvorena i izgubit će se iz prozora (slika 3).

Slika 3

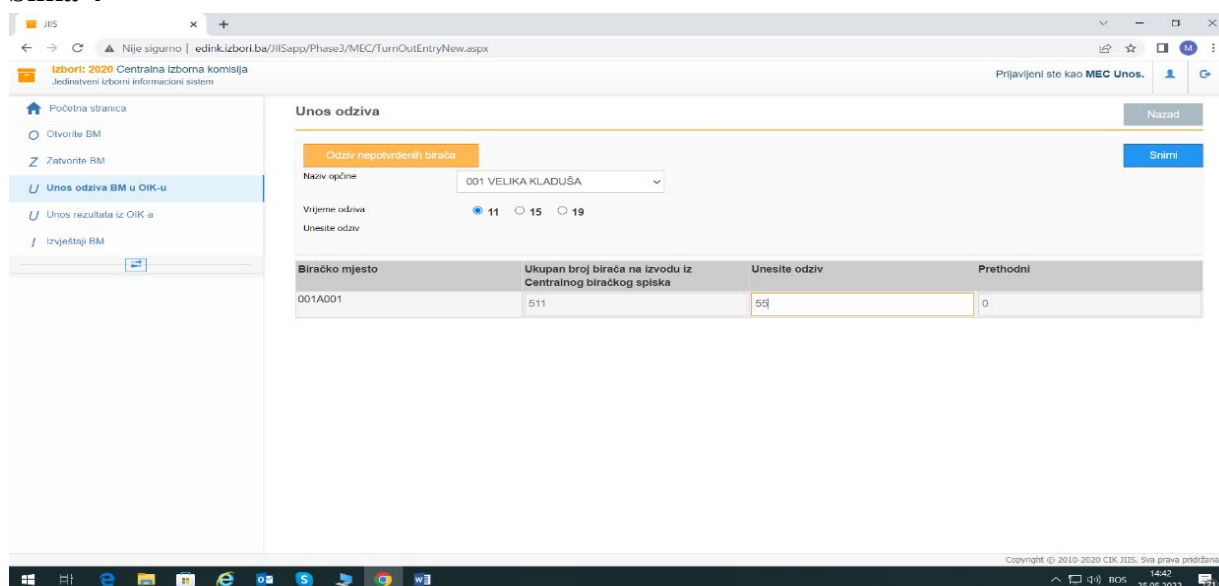

Ukoliko određeno biračko mjesto iz određenih razloga nije otvoreno, referent će kliknuti na kvadratić za potvrdu gdje se nalazi znak ✓, čime će se znak izgubiti. Nakon toga referent će u polje između broja biračkog mjesta i kvadratića za potvrdu u kome nema znaka ✓ upisati razlog zbog kojeg biračko mjesto nije otvoreno i tek nakon toga kliknuti na dugme “Otvorite BM“. Kada to biračko mjesto bude otvoreno, referent će u kvadratić staviti znak ✓ i otvoriti BM.

Referent će tijekom dana, u 11.30, 15.30 i 19.30 sati, u Aplikaciju unijeti odziv birača sa presjekom u 11.00, 15.00 i 19.00 sati. Podatci o odzivu, odnosno broj potpisa na izvodu iz SBP, unose se u predviđena polja pored broja biračkog mjesta.

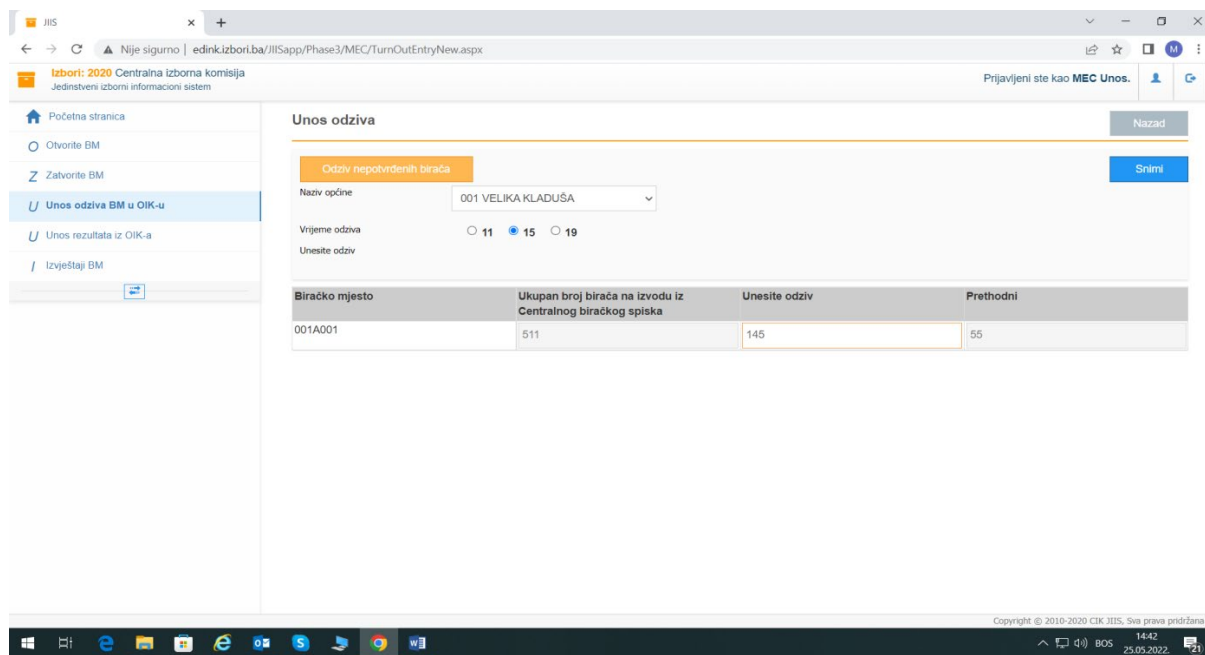
Odziv u 11.00 sati (slika 4)

Slika 4

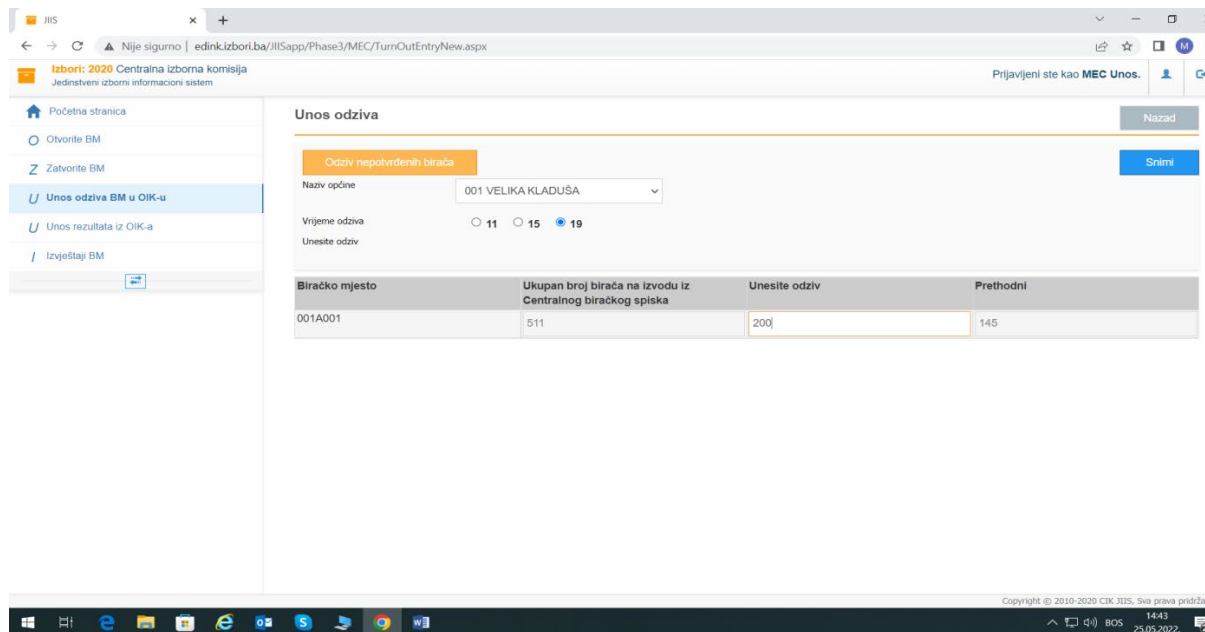
Odziv u 15.00 sati (slika 5)

Slika 5

Odziv u 19.00 sati (slika 6)

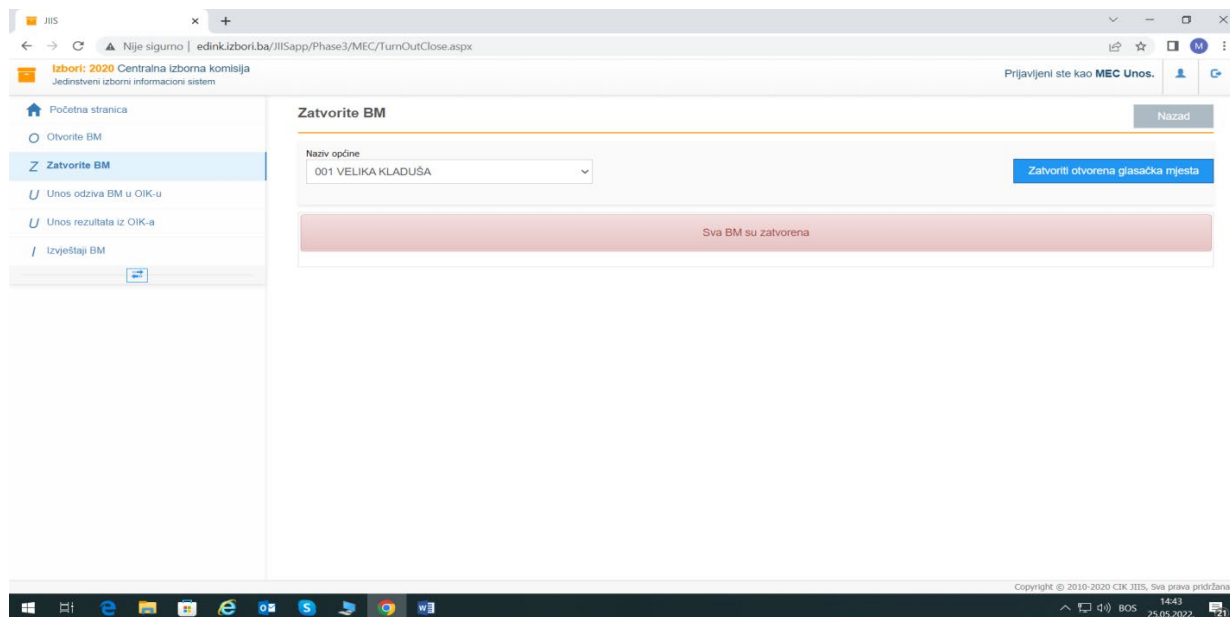
Slika 6

VAŽNO: Obvezno je prvo unijeti odziv u 19.00 sati, nakon čega se pristupa zatvaranju biračkih mjesta. Ukoliko se prvo zatvore biračka mjesta, pa se unese odziv u 19.00 sati, Aplikacija će prestati raditi. U tom slučaju bit će potrebna intervencija administratora Aplikacije Središnjeg izbornog povjerenstva BiH.

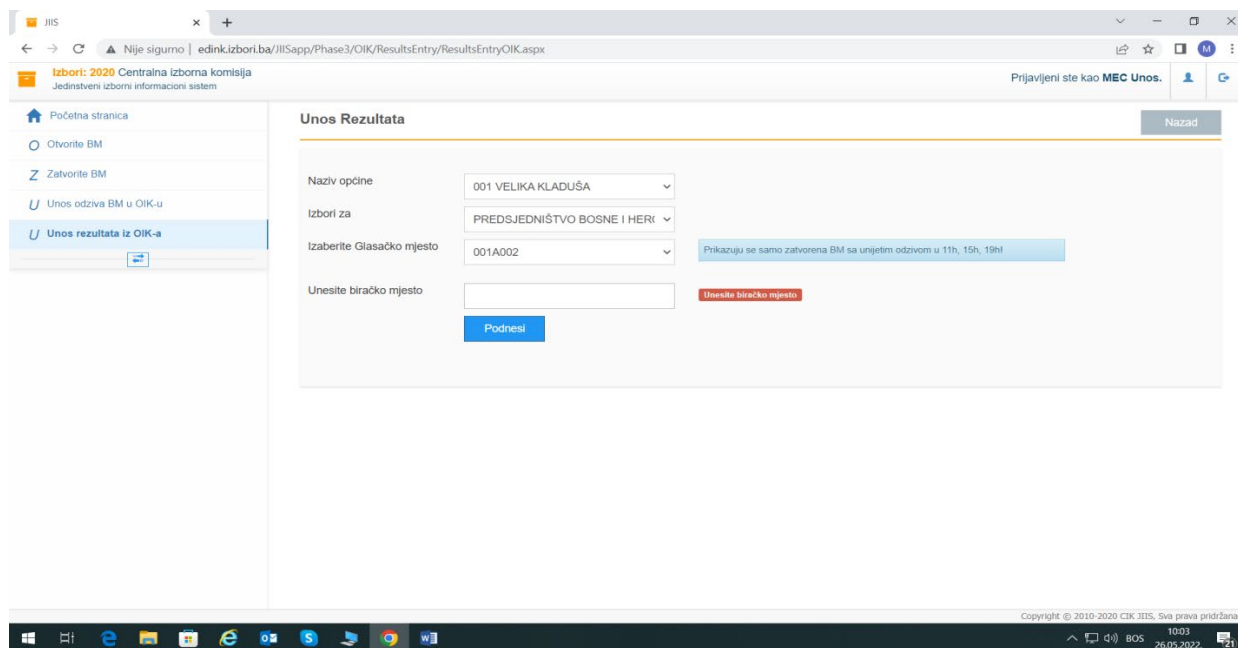
Nakon što je unesen odziv birača u 19.00 sati, referent će putem dugmeta “Zatvorite BM“ doći u formu gdje će mu se pojaviti sva biračka mjesta koja su otvorena (slika 7). Procedura zatvaranja biračkih mjesta je identična proceduri otvaranja biračkih mjesta.

Slika 7

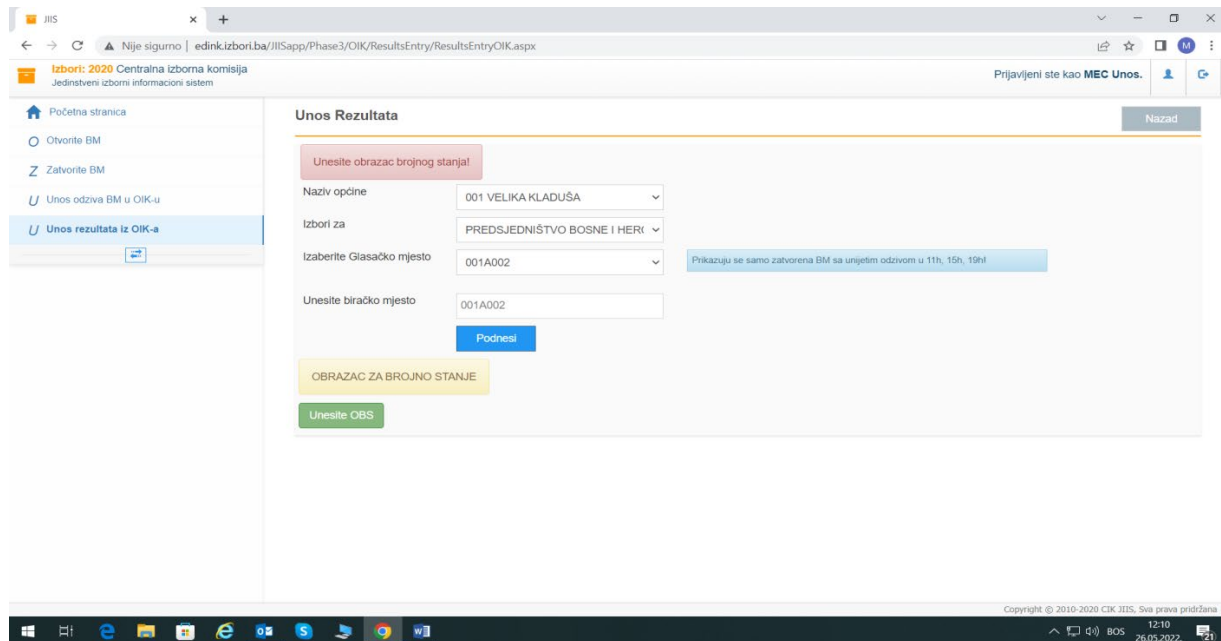
Nakon što birački odbori završe brojanje glasačkih listića prve razine (izborna razina većinski glas) i izbornu povjerenstvo prikupi zelene preslike, referent će unijeti izborne rezultate za tu razinu. Unos izbornih rezultata se vrši tako što se klikne na dugme “Unos rezultata iz OIP“, nakon čega se pojavi prozor za unos izbornih rezultata (slika 8).

Slika 8

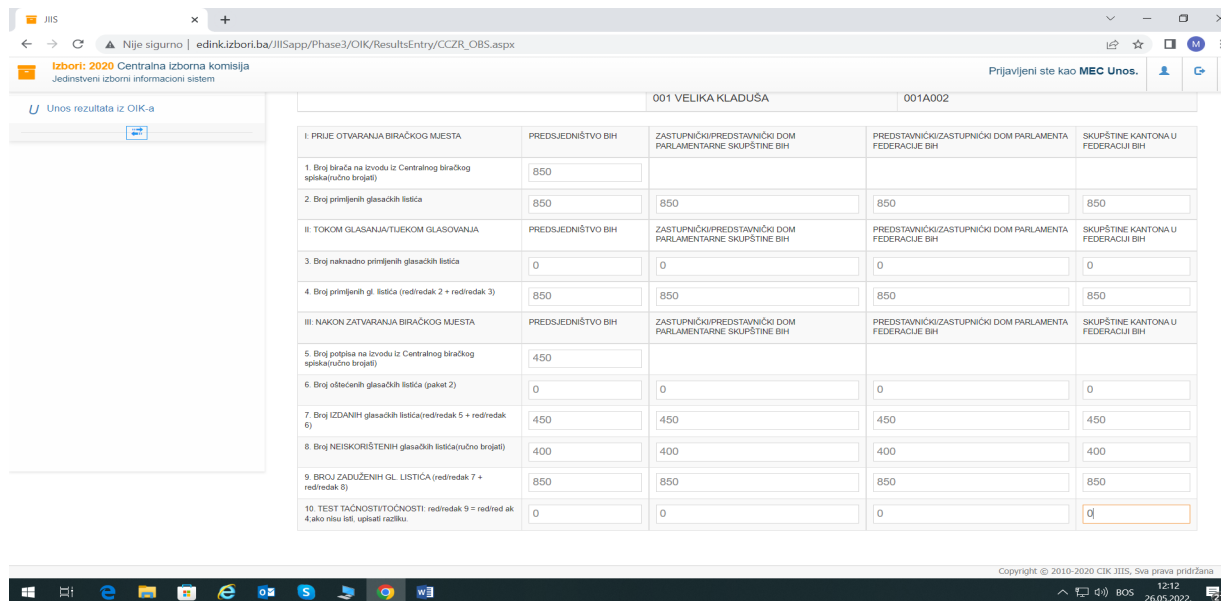
Referent će prvo odabrati razinu za koju se unose rezultati. Nadalje, iz padajućeg menija izabrati će broj biračkog mjesta za koje želi unijeti izborne rezultate, te u polje ispod ručno upisati broj biračkog mjesta koje se izabrao u padajućem meniju i kliknuti na dugme “PODNEŠI“ (slika 9).

Slika 9

Referent obvezno prije unosa izbornih rezultata prve izborne razine unosi statističke podatke sa obrasca za brojno stanje. **Unos rezultata sa ZR obrazaca nije moguć ako se ne slijedi navedeni red koraka.** Nakon što klikne na dugme “Unesite OBS“, otvorit će se novi prozor kao na slici 10.

Slika 10

Nakon što je unio sve podatke sa obrasca brojnog stanja, Aplikacije će referenta vratiti na prozor koji prikazuje slika 8. Referent će ponovno iz padajućeg menija izabrati broj biračkog mjesta za koje želi unijeti izborne rezultate i u polje ispod ručno upisati broj biračkog mjesta koje je izabrao u padajućem meniju. Nakon toga će kliknuti na dugme “PODNEŠI“ i pojaviti će se prozor kao na slici 11.

Slika 11

Formular rezultata

Nazad Proveri Snimi i završi

OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (VEĆINSKI GLAS)

Izbori za	Nivo	Šifra općine	Šifra biračkog mjesta
PREDSEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE	BOŠNJAČKIHRVATSKI ČLAN PREDSEDNIŠTVA	001	001A002

ZBIR / ZBROJ GLASOVA

1) Ukupan broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska / Središnjeg biračkog popisa (red / redak 5 iz Obrasca za brojno stanje)	449
2) Broj glasačkih listića u glasačkim kutijama	450
3) Test tačnosti / točnosti red / redak 1 = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku	1
A) Nevažeći neoznačeni glasački listići	10
B) Nevažeći ostali glasački listići	10
C) Ukupan broj nevažećih glasačkih listića (red / redak A + red / redak B)	20
D) Ukupan broj važećih glasova	430
E) Ukupan broj svih glasačkih listića (red / redak C + red / redak D)	450
F) Test tačnosti / točnosti: red / redak E = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku	0

Unosjenje netočnih podataka snosi krivičnu odgovornost

Referent će u ovom prozoru unijeti statističke podatke izabrane izborne razine, koji su upisani na lijevoj strani obrasca ZR-većinski glas. Nakon što unese sve podatke, kliknut će na dugme “Snimi i podnesi”.

VAŽNO: Sva polja u Aplikaciji u koja se unose brojevi sa obrazaca su prazna. Aplikacija ne omogućava da se dugmetom “Snimi i završi” pređe na sljedeću stranicu, dok se u svako polje ne upiše neki broj. Ukoliko je određeno polje i na obrascu prazno, referent će u Aplikaciju u to polje unijeti broj 0, a o tome će obvezno obavijestiti supervizora izbornih rezultata.

Kada referent klikne na dugme “Snimi i završi”, može se desiti da Aplikacija ukaže da u unesenim podacima ima određenih nepravilnosti (slika 12).

Slika 12

Formular rezultata

Nazad Proveri Snimi i završi

OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (VEĆINSKI GLAS)

Izbori za	Nivo	Šifra općine	Šifra biračkog mjesta
PREDSEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE	BOŠNJAČKIHRVATSKI ČLAN PREDSEDNIŠTVA	001	001A002

Apsolutna razlika reda 1 i reda 2 nije jednaka redu 3 na ZR-u, test tačnosti i mora biti jednak nuli

ZBIR / ZBROJ GLASOVA

1) Ukupan broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska / Središnjeg biračkog popisa (red / redak 5 iz Obrasca za brojno stanje)	449
2) Broj glasačkih listića u glasačkim kutijama	450
3) Test tačnosti / točnosti red / redak 1 = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku	1
A) Nevažeći neoznačeni glasački listići	10
B) Nevažeći ostali glasački listići	10
C) Ukupan broj nevažećih glasačkih listića (red / redak A + red / redak B)	20
D) Ukupan broj važećih glasova	430
E) Ukupan broj svih glasačkih listića (red / redak C + red / redak D)	450
F) Test tačnosti / točnosti: red / redak E = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku	0

Unosjenje netočnih podataka snosi krivičnu odgovornost

Referent je nakon toga dužan provjeriti da li je ispravno unio brojeve onako kako ih je evidentirao birački odbor u obrascu ZR-većinski glas, te ako je ispravno unio sve brojeve, ponovno će kliknuti na dugme “Snimi i završi“, nakon čega će prijeći na sljedeću stranicu u Aplikaciji (slika 13).

Referent će unijeti glasove za sve kandidate izabrane razine koji su upisani u srednjem dijelu obrasca ZR-većinski glas, te ponovno kliknuti na dugme “Snimi i završi“, čime je završen unos izbornih rezultata za odabrano biračko mjesto i odabranu razinu (slika 13).

Slika 13

Lista pozicija	Politički subjekt/nezavisni kandidat/koalicija	Kandidat	Ukupno glasova
23	02320 MIRSAĐ HADŽIKADIĆ-PLATFORMA ZA PROGRES	HADŽIKADIĆ MIRSAĐ	40
35	01182 SBB-FAHRUDIN RADONČIĆ	RADONČIĆ FAHRUDIN	40
60	02314 NEZAVISNI BLOK	ŠEPIĆ SENAD	40
65	00090 SDA - STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE	DŽAFEROVIĆ ŠEFIK	40
92	00008 SDP - SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA BOSNE I HERCEGOVINE	BEČIROVIĆ DENIS	40
119	00004 STRANKA ZA BOSNU I HERCEGOVINU	JERLAGIĆ AMER	40
1002	00502 NARODNA STRANKA RADOM ZA BOLJITAK	IVANKOVIĆ-LJANOVIĆ JERKO	40
10020	00027 HDZ BIH-HRVATSKA DEMOKRATSKA ZAJEDNICA BOSNE I HERCEGOVINE	ČOVIĆ DRAGAN	40
10029	00877 NAŠA STRANKA	FALATAR BORIŠA	40
10041	00769 HRVATSKA DEMOKRATSKA ZAJEDNICA 1990 - HDZ 1990	ZELENIKA DIANA	40
10083	01688 DEMOKRATSKA FRONTA	KOMŠIĆ ŽELJKO	30

Postupak unosa izbornih rezultata za sve druge razine je identičan već opisanom unosu. Prvo se odabere izborna razina i broj biračkog mjesta za koje se žele unijeti izborni rezultati (slika 14).

Slika 14

Nakon toga se unose statistički podatci sa obrasca ZR-proporcionalna zastupljenost (slika 15). U ovom primjeru se vidi da Aplikacija neće omogućiti prelaz na sljedeću stranicu dok se u svako polje ne upiše neki broj.

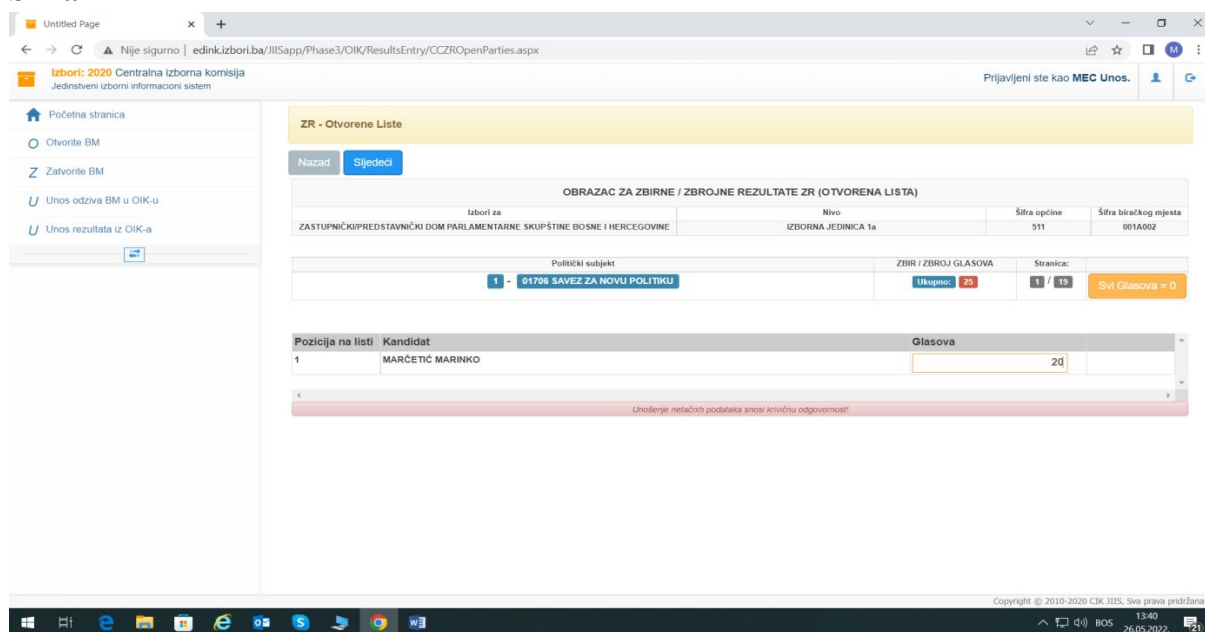
Slika 15

Nakon unosa statističkih podataka u Aplikaciju se unose glasovi po političkim subjektima (slika 16).

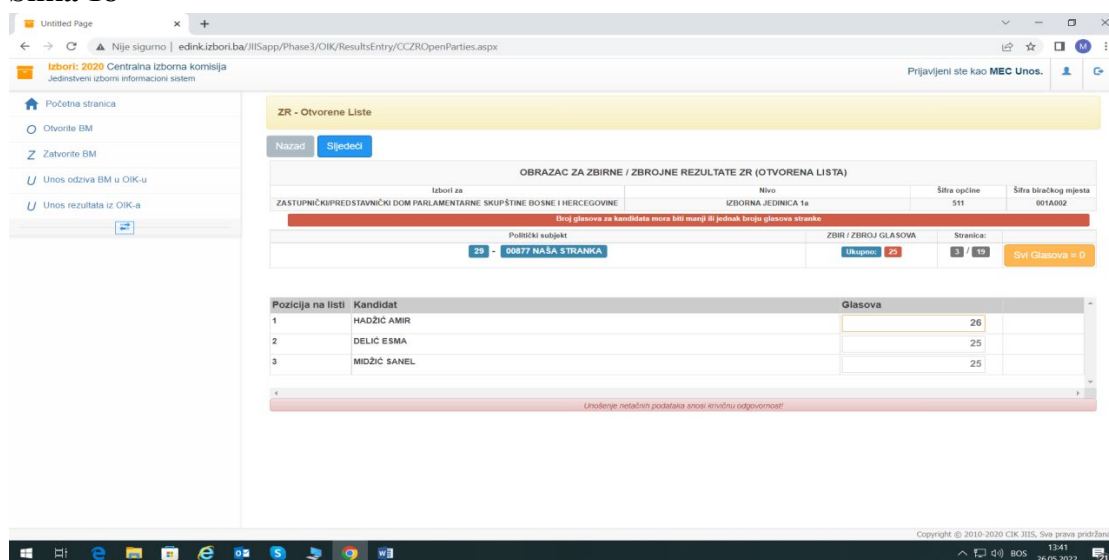
Slika 16

Nakon unosa podataka na bilo kojoj stranici, referent obvezno putem dugmeta “Snimi i završi” spašava sve unesene podatke i prelazi na sljedeću stranicu. Na svakoj narednoj stranici referent unosi broj glasova za kandidate unutar političkih subjekata. Na jednoj stranici se nalaze svi kandidati jednog političkog subjekta. Onoliko koliko bude političkih subjekata na određenoj izbornoj razini na toliko stranica će se vršiti unos glasove za kandidate, redoslijedom kako su politički subjekti upisani na obrascu ZR-proporcionalna zastupljenost (slika 17 i 18).

Slika 17

Slika 18

Kada unese glasove za kandidate jednog političkog subjekta, referent će kliknuti na dugme “Sljedeći” čime će spasiti glasove za kandidate tog političkog subjekta i ujedno prijeći na sljedeću stranicu za unos glasova za kandidate sljedećeg političkog subjekta. Kada referent završi unos za sve kandidate u okviru svih političkih subjekata za to biračko mjesto, Aplikacija će vratiti na početnu stranicu gdje se ponovno izabere izborna razina i broj sljedećeg biračkog mjesta (slika 14).

VAŽNO: Kada referent unese izborne rezultate za jednu izbornu razinu za jedno biračko mjesto, i greškom ponovno izabere istu tu izbornu razinu i isto to biračko mjesto, Aplikacija će prikazati podatak da su za to biračko mjesto i tu izbornu razinu izborni rezultati već uneseni. Nadalje, ukoliko referent ne završi unos svih podataka za jednu izbornu razinu na jednom biračkom mjestu, te se dogodi da izađe iz Aplikacije, ponovnim odabirom tog biračkog mjesta i te izborne razine Aplikacija će referentu otvoriti stranicu na kojoj je stao prije izlaska iz Aplikacije. Kada referent unese izborne rezultate za sve razine za određeno biračko mjesto, to će biračko mjesto nestati u padajućem meniju biračkih mjesta.

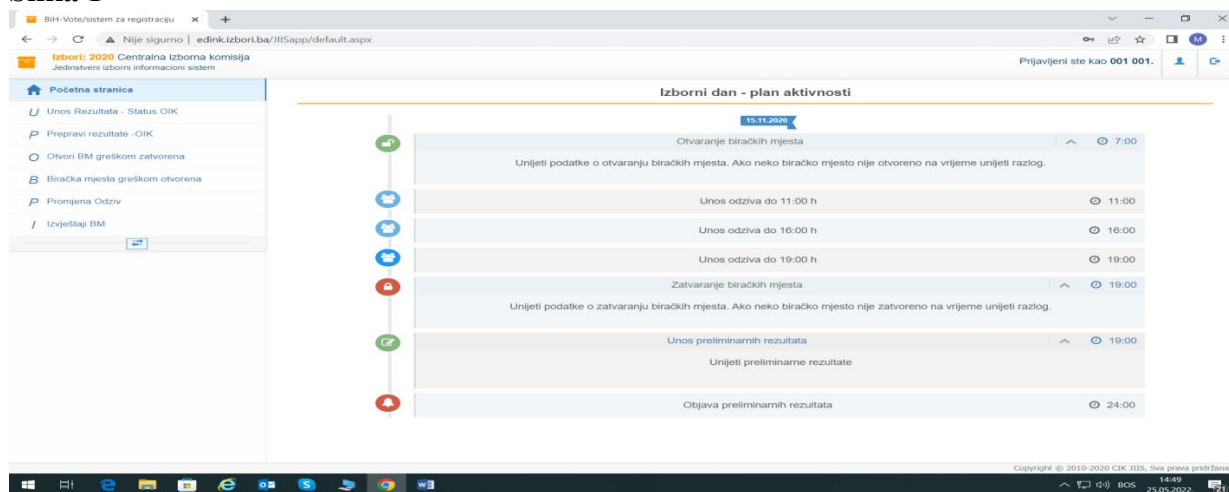
Supervizor izbornih rezultata

Supervizor izbornih rezultata ima obvezu da:

- kontrolira da sve podatke za svako biračko mjesto unese referent za unos;
- korigira one podatke u aplikaciji za koje se utvrdi da su referenti za unos unijeli pogrešne podatke.

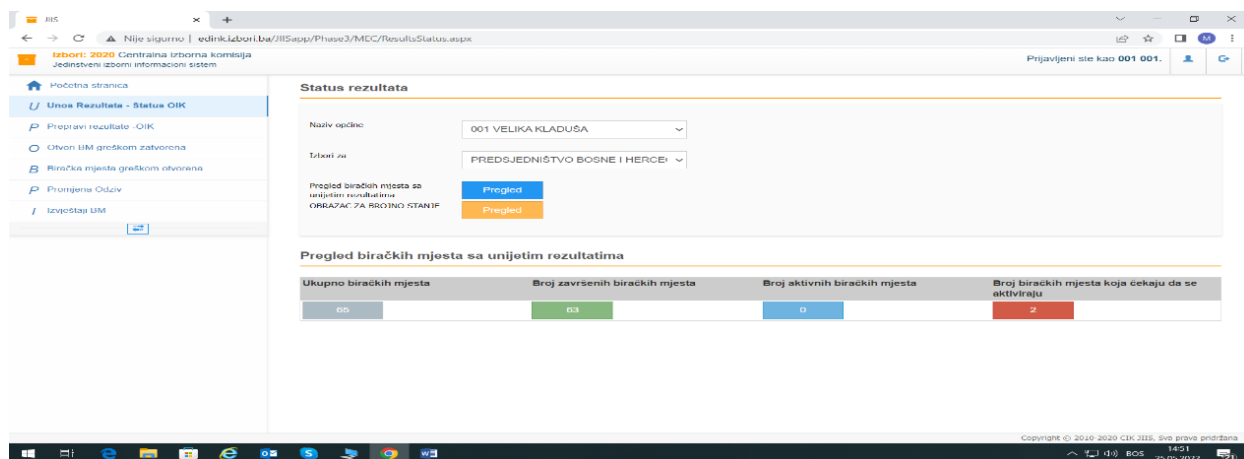
Logiranje u aplikaciju supervizora aplikacije je identično logiranju referenta za unos izbornih rezultata. Nakon što se ulogira, supervizoru izbornih rezultata sa lijeve strane pojavit će se meni sa funkcionalnostima sa kojim ovaj korisnik raspolaže: “Unos rezultata – Status OIK“, “Prepravi rezultate OIK“, “Otvori BM greškom zatvorena“, “Biračka mjesta greškom otvorena“, “Promjena odziv“ i “Izveštaje BM“ (slika 1).

Slika 1

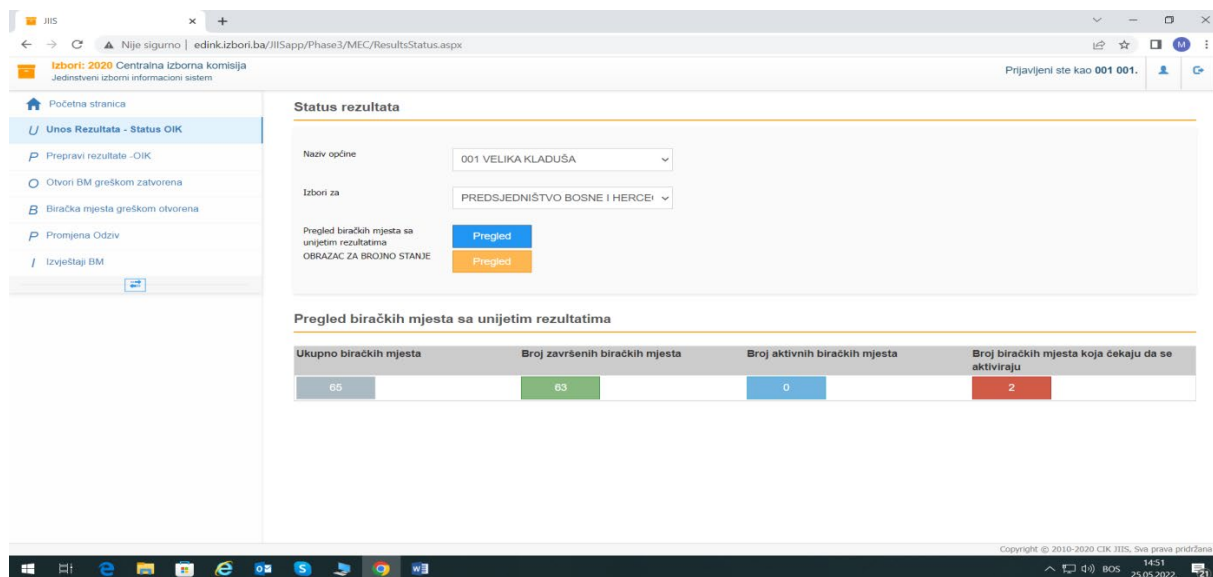
Supervizor će prilikom unosa izbornih rezultata putem funkcionalnosti “Unos rezultata – Status OIK“ provjeravati na koliko biračkih mjesta su izborni rezultati uneseni, nadalje, na koliko biračkih mjesta se izborni rezultati unose i na koliko biračkih mjesta se čeka da se izborni rezultati unesu. Klikom na svaki od ovih navedenih dugmadi sa brojevima supervizor može vidjeti koja su to biračka mjesta (slika 2).

Slika 2

Pokretanjem funkcionalnosti “Izvjешća BM“ supervizor će generirati izvješće o otvorenim biračkim mjestima, o odzivu i o zatvorenim biračkim mjestima, koji dostavlja izbornom povjerenstvu (slika 3).

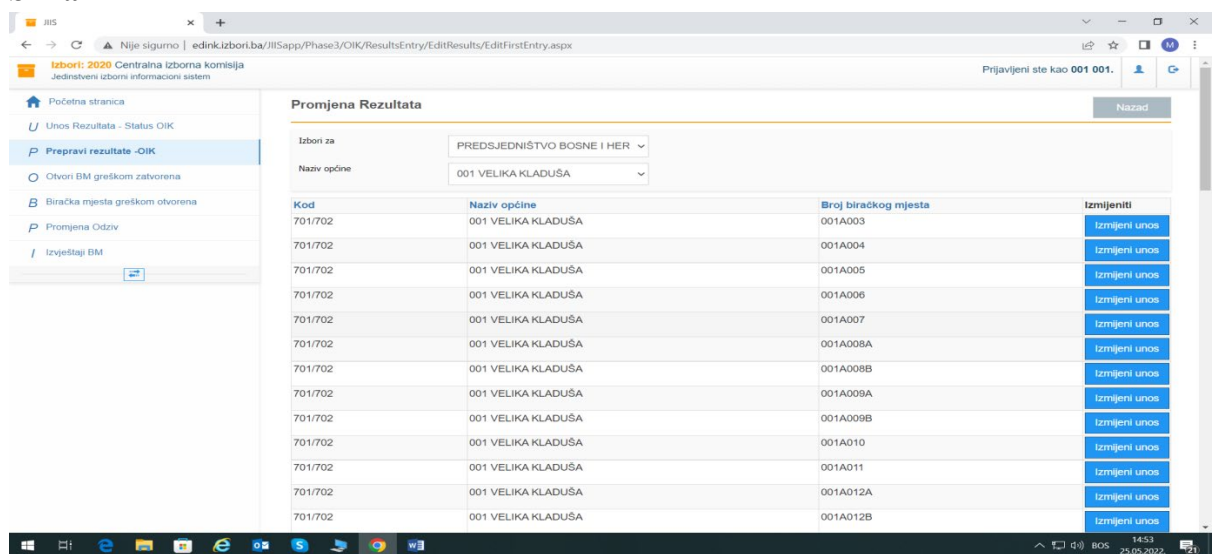
Slika 3

Supervizor će pokretanjem funkcionalnosti “Prepravi rezultate – OIP“ moći izmijeniti bilo koji podatak u izbornim rezultatima (broj glasova za politički subjekt i broj glasova za bilo kog kandidata u okviru bilo kog političkog subjekta) za koji se utvrdi da je referent unio pogrešno, odnosno ne odgovara podatku na određenom obrascu.

Nakon što odabere biračko mjesto i izbornu razinu na kojem je potrebno izvršiti promjenu podataka, klikom na dugme sa desne strane “Izmijeni unos” (slika 4), supervisor će biti usmjeren na novu formu u kojoj može odabrati fazu unosa gdje se netočan podatak nalazi (slike 5 i 6).

Slika 4

Slika 5

Promjena ZR većinski glas

Nazad

ZR - Statistika **Pregled**

ZR - unos glasova za političke subjekte **Pregled**

Slika 6

Promjena - Otvorene Liste

Nazad

ZR - Statistika **Pregled**

ZR - unos glasova za političke subjekte **Pregled**

ZR - unos glasova po kandidatima **Pregled**

Izmjena u dijelu “ZR – Statistika” (slika 7)

Slika 7

Promjena - ZR

OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (VEĆINSKI GLAS)

Izbori za	Nivo	Šifra općine	Šifra biračkog mjesta
PREDSJEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE	BOŠNACKI/HRVATSKI ČLAN PREDSJEDNIŠTVA	701/702	001A003

ZBIR / ZBROJ GLASOVA

1)	Ukupan broj potpisa na Izvodu iz Centralnog biračkog spiska / Središnjeg biračkog popisa (red / redak 5 iz Obrascu za brojno stanje)	192	
2)	Broj glasačkih listića u glasačkim kutijama	192	
3)	Test tačnosti / tačnosti red / redak 1 = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku	0	
A)	Nevažeći neoznačeni glasački listići	19	
B)	Nevažeći ostali glasački listići	9	
C)	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića (red / redak A + red / redak B)	28	
D)	Ukupan broj važećih glasova (red / redak D1 + red / redak D2)	164	
E)	Ukupan broj svih glasačkih listića (red / redak C + red / redak D)	192	
F)	Test tačnosti / tačnosti: red / redak E = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku	0	

Izmjena u dijelu “ZR – Unos glasova za političke subjekte“ (slika 8)

Slika 8

Promjena - ZR

Nazad **Snimi**

OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (OTVORENA LISTA)

Izbori za	Nivo	Šifra općine	Šifra biračkog mjesta
ZASTUPNIČKI/PREDSTAVNIČKI DOM PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BIH	IZBORNA JEDINICA 1a	511	001A001

Broj liste	Politički subjekt	Glasova
1	01754 ZAJEDNO ZA PROMJENE (SPP-SDU-DNZ)	<input type="text" value="3"/>
2	00882 A-SDA STRANKA DEMOKRATSKE AKTIVNOSTI	<input type="text" value="3"/>
4	00001 BPS-SEFER HALILOVIĆ	<input type="text" value="3"/>
14	01755 SNAGA BIH - HSP BIH-DSI	<input type="text" value="3"/>

Izmjena u dijelu “ZR – Unos glasova po kandidatima“ – Prvi korak – odabrati političkog subjekta (Slika 9)

Slika 9

Promjena - Otvorene Liste

Nazad

OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (OTVORENA LISTA)			
Izbori za	Nivo	Šifra općine	Šifra biračkog mjesta
ZASTUPNIČKI/PREDSTAVNIČKI DOM PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BIH	IZBORNA JEDINICA 1a	511	001A001

Broj liste	Ime na glasačkom listiću	
01754	ZAJEDNO ZA PROMJENE (SPP-SDU-DNZ)	Izmijeni unos
00882	A-SDA STRANKA DEMOKRATSKE AKTIVNOSTI	Izmijeni unos
00001	BPS-SEFER HALILOVIĆ	Izmijeni unos

Izmjena u dijelu ZR obrazac – Unos glasova po kandidatima – Drugi korak – odabrati kandidata sa liste za kojeg se vrši ispravka podatka (Slika 10)

Slika 10

Promjena - Otvorene Liste

Nazad [Snimi](#)

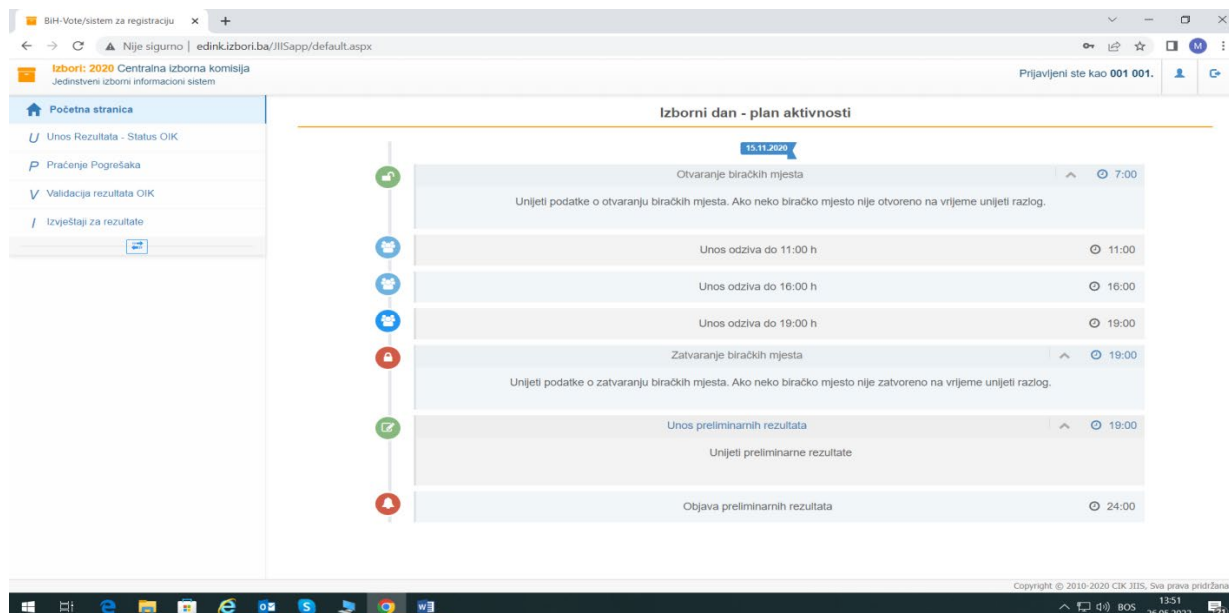
OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (OTVORENA LISTA)			
Izbori za	Nivo	Šifra općine	Šifra biračkog mjesta
ZASTUPNIČKI/PREDSTAVNIČKI DOM PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BIH	IZBORNA JEDINICA 1a	511	001A001

Kandidat	Glasova
DOLIĆ RIFAT	<input type="text" value="0"/>
DOŠENOVIĆ VERA	<input type="text" value="0"/>
SMOLJO ANTO	<input type="text" value="0"/>
VELADŽIĆ AMRA	<input type="text" value="0"/>
MUSTAFIĆ SEJFO	<input type="text" value="0"/>
PERKIĆ NEVENA	<input type="text" value="0"/>
BORIĆ MUHAMED	<input type="text" value="0"/>
ŠABANAGIĆ SABINA	<input type="text" value="0"/>

Kontrolor izbornih rezultata

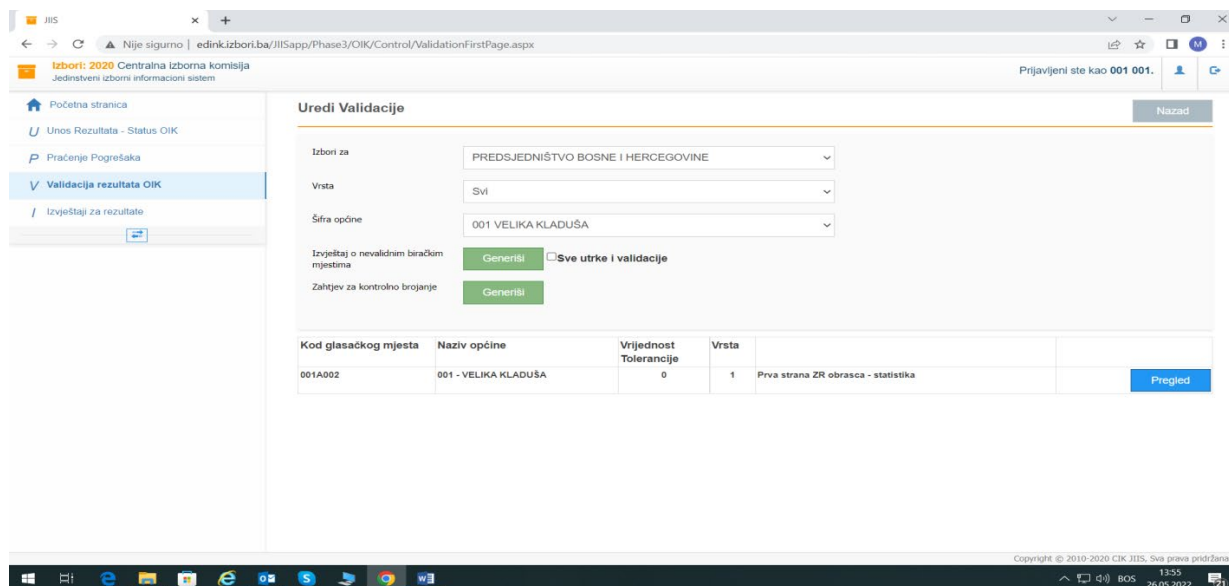
Kada se kontrolor izbornih rezultata ulogira u Aplikaciju na lijevoj strani, pojavit će se meni sa funkcionalnostima sa kojim ovaj korisnik raspolaže: “Unos rezultata – status OIP“, “Praćenje pogrešaka“, “Validacija rezultata OIP“ i “Izveštaje za rezultate“ (slika 1).

Slika 1

Kontrolor izbornih rezultata će, nakon što referenti za unos unesu izborne rezultate za biračka mjesta i izbornu razinu putem funkcionalnosti “Validacija rezultata OIP“, provjeriti da li na biračkim mjestima ima validacijskih grešaka, odnosno grešaka koje su u suprotnosti sa matematičkim zakonitostima, a koje kontrolor izbornih rezultata treba riješiti. Ukoliko na određenim biračkim mjestima ima validacijskih grešaka, kontrolor će u formi “Uredi validacije“ imati uvid o kojim se biračkim mjestima radi (slika 2).

Slika 2

U navedenoj formi će se uvijek prikazati biračka mjesta za najvišu razinu vlasti, ukoliko za tu razinu ima biračkih mjesta sa validacijskom greškom. Kontrolor izbornih rezultata će za svaku izbornu razinu provjeriti ima li biračkih mjesta sa validacijskim greškama, tako što će iz padajućeg menija izabirati izborne razine za koje želi provjeriti stanje biračkih mjesta po pitanju validacijskih grešaka. Kontrolor izbornih rezultata za svako biračko mjesto u kojem se pojavi da ima validacijskih grešaka obavezan je provjeriti o kojim greškama se radi, tako što će putem dugmeta “Pregled” ponovno ući u statističke podatke za to biračko mjesto. Aplikacija će za svako biračko mjesto označiti polje koje nije ispravno, odnosno bit će markirano određenom bojom, dok će u gornjem dijelu istom bojom biti evidentirano o kojoj se nepravilnosti radi, kako slijedi u sljedećim primjerima (slika 3, 4 i 5).

Slika 3

Slika 4

Slika 5

Izbori za	Nivo	Šifra općine	Šifra biračkog mjesta
SKUPŠTINE KANTONA U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE	KANTON 1	201	001A002
Test tačnosti / točnosti red / redak 1 = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku			
Ukupan broj nevažećih glasačkih listića (red / redak A + red / redak B)			
Ukupan broj svih glasačkih listića (red / redak C + red / redak D)			
Test tačnosti / točnosti: red / redak E = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku			
Ukupan broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska / Središnjeg biračkog popisa (red / redak 5 iz Obrascu za brojno stanje)			
Ukupan broj važećih glasova (red / redak D1 + red / redak D2) se ne sliče			
ZBIR / ZBROJ GLASOVA			
OBS	5. Broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska (ručno brojati)		
1)	Ukupan broj potpisa na izvodima iz Centralnog biračkog spiska / Središnjeg biračkog popisa (red / redak 5 iz Obrascu za brojno stanje)		
2)	Broj glasačkih listića u glasačkim kutijama		
3)	Test tačnosti / točnosti red / redak 1 = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku		
A)	Nevažeći neoznačeni glasački listići		
B)	Nevažeći ostali glasački listići		
C)	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića (red / redak A + red / redak B)		
D1)	Ukupan broj važećih glasova politička stranka, koalicija, lista nezavisnih / neovisnih kandidata ili nezavisni / neovisni kandidat)		
D2)	Ukupan broj važećih glasova (nacionalna manjina)		
D)	Ukupan broj važećih glasova (red / redak D1 + red / redak D2)		
E)	Ukupan broj svih glasačkih listića (red / redak C + red / redak D)		
F)	Test tačnosti / točnosti: red / redak E = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku		

Kontrolor izbornih rezultata može u redu 1) promijeniti broj potpisa ako se razlikuje od broja potpisa na Obrascu brojnog stanja, i ukoliko će na taj način validirati obrazac za zbirne rezultate (slika 6).

Slika 6

Izbori za	Nivo	Šifra općine	Šifra biračkog mjesta
PREDsjedništvo BOSNE I HERCEGOVINE	BOŠNJAČKIHRVATSKI ČLAN PREDsjedništVA	701702	001A002
Test tačnosti / točnosti red / redak 1 = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku			
Ukupan broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska / Središnjeg biračkog popisa (red / redak 5 iz Obrascu za brojno stanje)			
ZBIR / ZBROJ GLASOVA			
OBS	5. Broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska (ručno brojati)		
1)	Ukupan broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska / Središnjeg biračkog popisa (red / redak 5 iz Obrascu za brojno stanje)		
2)	Broj glasačkih listića u glasačkim kutijama		
3)	Test tačnosti / točnosti red / redak 1 = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku		
A)	Nevažeći neoznačeni glasački listići		
B)	Nevažeći ostali glasački listići		
C)	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića (red / redak A + red / redak B)		
D)	Ukupan broj važećih glasova		
E)	Ukupan broj svih glasačkih listića (red / redak C + red / redak D)		
F)	Test tačnosti / točnosti: red / redak E = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku		

Kontrolor izbornih rezultata, za biračka mjesta na kojima je kandidat dobio više glasova od političkog subjekta, u formi “Uredi validacije – Zahtjev za kontrolno brojanje – Generiraj” generirati “Zahtjev za otvaranje vreće i pravilno objedinjavanje utvrđenih rezultata” (slika 7 i 2).

Slika 7

Promjena - Otvorene Liste

Nazad Snimi Snimi i završi

OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (OTVORENA LISTA)					
Izbori za	Nivo	Šifra općine	Šifra biračkog mjesta		
OPĆINSKO VIJEĆE/SKUPŠTINA OPĆINE/SKUPŠTINA GRADA	CAZIN	002	002A002		
Lista pozicija	Ime političkog subjekta	Ukupno glasova	Lista poz.	Kandidat	Glasova
355	STRANKA ZA BOSNU I HERCEGOVINU	19	1	BEGANOVIĆ MUJO	25

Kada Kontrolor izbornih rezultata otvori biračko mjesto, pojavit će se forma sa statističkim podacima. U ovom primjeru (slika 8) nije moguće otkloniti nepravilnost pa će u formi “Uredi validacije – Zahtjev za kontrolno brojanje – Generiraj” generirati “Zahtjev za otvaranje vreće i pravilno objedinjavanje utvrđenih rezultata” (slika 8 i 2).

Slika 8

Promjena - ZR

Nazad Snimi Snimi i završi

OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (VEĆINSKI GLAS)			
Izbori za	Nivo	Šifra općine	Šifra biračkog mjesta
NAČELNIK/GRADONAČELNIK	CAZIN	002	002A002
Test tačnosti / točnosti: red / redak E = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku			
ZBIR / ZBROJ GLASOVA			
OBS	5. Broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska (ručno brojati)	<input type="text" value="200"/>	
1)	Ukupan broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska / Središnjeg biračkog popisa (red / redak 5 iz Obrasca za brojno stanje)	<input type="text" value="200"/>	
2)	Broj glasačkih listića u glasačkim kutijama	<input type="text" value="200"/>	
3)	Test tačnosti / točnosti red / redak 1 = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku	<input type="text" value="0"/>	
A)	Nevažeći neoznačeni glasački listići	<input type="text" value="0"/>	
B)	Nevažeći ostali glasački listići	<input type="text" value="0"/>	
C)	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića (red / redak A + red / redak B)	<input type="text" value="0"/>	
D)	Ukupan broj važećih glasova	<input type="text" value="196"/>	
E)	Ukupan broj svih glasačkih listića (red / redak C + red / redak D)	196	
F)	Test tačnosti / točnosti: red / redak E = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku	4	

Unošenje netačnih podataka snosi knjižnu odgovornost!

Kontrolor izbornih rezultata generiraj Izvješće za nevalidna biračka mjesta i dostavlja ga na uvid izbornom povjerenstvu. Izvješće se generira u formi “Uredi Validacije – Izvješće o nevalidnim biračkim mjestima – Generiraj”. Izvješće se može generirati za svaku razinu pojedinačno, ali i kao jedinstveno izvješće za sve razine (slika 2).

Primjer “Izvješća za nevalidna biračka mjesta“ (slika 9)

Slika 9

Izvjestaj za nevalidna biračka mjesta	
<i>Opštinska/općinska izborna komisija/povjerenstvo 001 - VELIKA KLADUŠA</i>	
PREDSJEDNIŠTVO BiH	
001A007 <i>Broj glasačkih listića u glasačkim kutijama ne smije biti veći od ukupnog broja potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska</i>	
Red 3 ZR, Test tačnosti I	20
Red 1 ZR - red 2 ZR, Razlika ukupnog broja potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska i broja glasačkih listića u glasačkoj kutiji	20
001A007 <i>Broj glasačkih listića u glasačkim kutijama nije jednak ukupnom broju svih glasačkih listića</i>	
Red F ZR, Test tačnosti II	5
Red E Z - red 2 ZR, Razlika ukupnog broja svih glasačkih listića ukupnog broja glasačkih listića u glasačkoj kutiji	5
001A007 <i>Ukupan broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska na ZR obrascu nije jednak broju potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska na obrascu brojnog stanja</i>	
Ukupan broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska na ZR obrascu	105
Ukupan broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska na obrascu brojnog stanja	0

Objedinjeni izborni rezultati

Nakon što od biračkih odbora preuzme svu dokumentaciju i materijale za izbore, izbornom povjerenstvo utvrđuje objedinjene izborne rezultate glasovanja koje je provedeno u toj osnovnoj izbornoj jedinici za sve razine vlasti, i o tome sačinjava zapisnik koji se podnosi Središnjem izbornom povjerenstvu BiH u roku od 24 sata nakon zatvaranja biračkih mjesta, a najkasnije do 19.00 sati, narednog dana od dana održavanja izbora.

Ukoliko izbornom povjerenstvo nije u mogućnosti objediniti utvrđene izborne rezultate zbog toga što birački odbor nije pravilno izvršio brojanje glasačkih listića, ili radi odstupanja koja ukazuju na neregularnosti kod brojanja glasova, kontrolor izbornih rezultata izbornog povjerenstva vrši rješavanje svih validacijskih grešaka na tim biračkim mjestima **najkasnije 36 sati od zatvaranja biračkih mjesta.**

Nakon što istekne navedeni rok Središnje izbornom povjerenstvo BiH temeljem izvješća Glavnog kontrolora Središnjeg izbornog povjerenstva BiH izdaje naredbu izbornom povjerenstvu o otvaranju vreća sa glasačkim materijalom i brojanje glasačkih listića u cilju pravilnog objedinjavanja utvrđenih izbornih rezultata na biračkim mjestima na kojim birački odbor nije pravilno utvrdio izborne rezultate.

Po dobivanju naredbe izbornom povjerenstvo vrši pripreme za brojanje na način da imenuje tim za otvaranje vreća i brojanje glasačkih listića koji će vršiti brojanje glasačkih listića u cilju pravilnog objedinjavanja utvrđenih izbornih rezultata i pisanim putem obavještava akreditirane promatrače koji imaju pravo promatrati rad izbornog povjerenstva i ovog tima, o mjestu i vremenu navedenog brojanja glasačkih listića. Izbornom povjerenstvo organizira ponovno brojanje glasačkih listića odmah po dobivanju naredbe od Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, vodeći računa o obveznoj nazočnosti akreditiranih promatrača.

KRATKI PODSJETNIK RADNJI I OBVEZA

- 1) Da li je kontrolor izbornih rezultata dobio rješenje o imenovanju?
- 2) Da li je referent za unos izbornih rezultata i supervizor izbornih rezultata dobio rješenje o imenovanju?
- 3) Da li je kontrolor izbornih rezultata izvršio obuku supervizora izbornih rezultata i referenta za unos izbornih rezultata?
- 4) Da li je referent za unos izbornih rezultata izvršio unos izbornih rezultata odmah po dobivanju podataka sa biračkog mjesta (zelene preslike obrazaca sa izbornim rezultatima, slike zelenih preslika dobivane putem mobilnog telefona i sl.)?
- 5) Da li je supervizor izbornih rezultata:
 - kontrolirao da svi podatci za svako biračko mjesto unese referent za unos;
 - korigirao one podatke u aplikaciji za koje se utvrdilo da je referent za unos unio pogrešno.
- 6) Da li je nakon dobivenih zelenih preslika sa izbornim rezultatima izvršena provjera unosa izbornih rezultata?
- 7) Da li je kontrolor izbornih rezultata izvršio korekcije u aplikaciji za unos izbornih rezultata, a sukladno članku 60. stavak 6) Pravilnika o provedbi izbora u BiH (vidi: PRILOZI)?
- 8) Da li su drugi preliminarni, nezvanični i nekompletni rezultati izbora uneseni u aplikaciju za unos rezultata u roku koji je utvrđen (do 11:00 sati narednog dana od dana održavanja izbora – lokalni izbori)?
- 9) Da li je kontrolor izbornih rezultata izvršio korekcije u aplikaciji za unos izbornih rezultata sukladno utvrđenom roku, odnosno najkasnije 36 sati od zatvaranja biračkih mjesta?
- 10) Da li je kontrolor izbornih rezultata, supervizor izbornih rezultata i referent za unos izbornih rezultata dobio odgovarajuću naknadu za svoj rad?

POGLAVLJE 2 – Ogledni primjeri rješavanja validacijskih grešaka kontrolora izbornih rezultata u osnovnoj izbornoj jedinici u BiH

U postupku kontrole izbornih rezultata kontrolor izbornih rezultata će naići na sljedeća neslaganja u izbornim rezultatima, koja će rješavati tijekom svog rada:

- a) Ukupan broj potpisa na izvodu iz SBP sa obrasca brojnog stanja i obrasca ZR – većinski glas nisu isti:

Birački odbor u svom radu najčešće pravi sljedeća neslaganja ovog tipa:

Obrazac brojnog stanja BS		
5	Broj potpisa na izvodu iz SBP	457
Obrazac ZR – većinski glas		
1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz SBP	891
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	457
3	Test točnosti red 1 = red 2	434

U ovom slučaju birački odbor je u obrazac brojnog stanja upisao broj potpisa na izvodu iz SBP ispravno, dok je u obrascu za zbirne rezultate ZR – većinski glas umjesto broja potpisa upisao broj imena na izvodu iz SBP.

Kontrolor izbornih rezultata je dužan da u redu 1 obrasca za zbirne rezultate ZR – većinski glas promjeni upisani broj i upiše broj sa obrasca za brojno stanje, a da u redu 3 obrasca za zbirne rezultate ZR – većinski glas promijeni test točnosti te dobiva da je test točnosti 0, kako slijedi:

Obrazac brojnog stanja BS		
5	Broj potpisa na izvodu iz SBP	457
Obrazac ZR – većinski glas		
1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz SBP-a	457
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	457
3	Test točnosti red 1 = red 2	0

Također se dešava da birački odbor u obrascu brojnog stanja BS u redu 5 ne upiše broj potpisa na izvodu iz SBP, tako da se kontroloru izbornih rezultata pojavi sljedeći slučaj u validacijama:

Obrazac brojnog stanja BS		
5	Broj potpisa na izvodu iz SBP	0
Obrazac ZR – većinski glas		
1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz SBP-a	457
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	457
3	Test točnosti red 1 = red 2	0

Kontrolor izbornih rezultata je obavezan da upiše broj potpisa u obrazac brojnog stanja sa obrasca za zbirne rezultate ZR – većinski glas kako se vidi u ovom primjeru:

Obrazac brojnog stanja BS		
5	Broj potpisa na izvodu iz SBP	457
Obrazac ZR – većinski glas		
1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz SBP-a	457
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	457
3	Test točnosti red 1 = red 2	0

Nadalje, birački odbor može napraviti grešku tako što ne upiše broj potpisa na izvodu iz SBP u red 1 obrasca za zbirne rezultate ZR – većinski glas i kontrolor nailazi na sljedeći slučaj:

Obrazac brojnog stanja BS		
5	Broj potpisa na izvodu iz SBP	457
Obrazac ZR – većinski glas		
1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz SBP-a	0
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	457
3	Test točnosti red 1 = red 2	0

Kontrolor je obvezan da u red 1 obrasca za zbirne rezultate ZR – većinski glas upiše broj potpisa iz reda 5 obrasca brojnog stanja tako da dobiva sljedeće:

Obrazac brojnog stanja BS		
5	Broj potpisa na izvodu iz SBP	457
Obrazac ZR – većinski glas		
1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz SBP-a	457
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	457
3	Test točnosti red 1 = red 2	0

Ukoliko na određenom biračkom mjestu birački odbor ne upiše broj potpisa na izvodu iz SBP ni na jednom obrascu, kontrolor izbornih rezultata upisuje u sva polja u Aplikaciji u koja to treba upisati podatak o broju potpisa o konačnom odzivu birača koji je birački odbor dostavio izbornom povjerenstvu poslije zatvaranja biračkog mjesta.

Greške ovog tipa neslaganja se pojavljuju i na obrascu za zbirne rezultate ZR – otvorena lista, a način njihovog rješavanja je identičan.

b) Broj potpisa na izvodu iz SBP nije jednak broju glasačkih listića u glasačkoj kutiji

Najčešće greške koje birački odbor napravi u ovom tipu validacije su sljedeće. U polje test točnosti upiše nepravilan broj i to:

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz SBP-a	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	457
3	Test točnosti red 1 = red 2	0

Kontrolor je dužan da u polje test točnosti upiše razliku između ukupnog broja potpisa na izvodu iz SBP, i ukupnog broja glasačkih listića u kutiji (upisuje se apsolutna vrijednost broj bez obzira da li je ta razlika u plusu ili minusu), tako da dobiva sljedeće:

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz SBP-a	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	457
3	Test točnosti red 1 = red 2	1

Greške ovog tipa neslaganja se pojavljuju i na obrascu za zbirne rezultate ZR – proporcionalna zastupljenost i način njihovog rješavanja je identičan.

c) **Suma nevažećih neoznačenih i nevažećih ostalih glasačkih listića nije točna**
 Birački odbor prilikom popunjavanja obrazaca za ovu validaciju pravi tri tipa grešaka i to:

Prva greška:

A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	7
B	Nevažeći ostali glasački listići	8
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	17

Kad se saberu nevažeći neoznačeni glasački listići, kojih je 7, i nevažeći ostali glasački listići, kojih je 8, dobiva se broj 16, a ne 17 kako je evidentirao birački odbor. Kontrolor izbornih rezultata u ovom slučaju ispravno sabere nevažeće neoznačene glasačke listiće i nevažeće ostale glasačke listiće i taj broj upiše kao ukupan broj nevažećih glasačkih listića, kako slijedi:

A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	7
B	Nevažeći ostali glasački listići	8
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	15

Druga greška:

A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	10
B	Nevažeći ostali glasački listići	10
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	10

Ovaj tip greške se rješava na dva načina. Prvi način rješavanja greške je da kontrolor provjeri drugi test točnosti i, ako je on 10, kontrolor u redu C ukupan broj nevažećih glasačkih listića upiše 20, jer je $10 + 10 = 20$.

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz SBP	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	458
3	Test točnosti red 1 = red 2	0
A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	10
B	Nevažeći ostali glasački listići	10
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	10
D	Ukupan broj važećih glasova	438
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	448
F	Test točnosti red E = red 2	10

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz SBP	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	458
3	Test točnosti red 1 = red 2	0
A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	10
B	Nevažeći ostali glasački listići	10
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	20
D	Ukupan broj važećih glasova	438
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	458
F	Test točnosti red E = red 2	0

A ukoliko je drugi test točnosti 0, kontrolor izbornih rezultata je dužan nazvati predsjednika biračkog odbora i upitati ga da je 10 nevažećih neoznačenih ili je 10 nevažećih ostalih glasačkih listića, jer je evidentno da je ukupan broj nevažećih glasačkih listića 10:

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz SBP	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	458
3	Test točnosti red 1 = red 2	0
A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	10
B	Nevažeći ostali glasački listići	10
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	10
D	Ukupan broj važećih glasova	448
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	458
F	Test točnosti red E = red 2	0

Kontrolor nakon razgovora sa predsjednikom isto rješava tako što u polje nevažeći neoznačeni ili polje nevažeći ostali glasački listići upisuje 0 umjesto broja 10:

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz SBP	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	458
3	Test točnosti red 1 = red 2	0
A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	10
B	Nevažeći ostali glasački listići	0
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	10
D	Ukupan broj važećih glasova	448
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	458
F	Test točnosti red E = red 2	0

ili

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz SBP	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	458
3	Test točnosti red 1 = red 2	0
A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	0
B	Nevažeći ostali glasački listići	10
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	10
D	Ukupan broj važećih glasova	448
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	458
F	Test točnosti red E = red 2	0

Treća greška

A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	0
B	Nevažeći ostali glasački listići	0
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	25

Birački odbor prilikom popunjavanja obrazaca, da li nepažnjom (zaboravili da unesu podatke koliko je nevažećih neoznačenih, a koliko nevažećih ostalih glasačkih listića), ili iz razloga što nisu ni prebrojali nevažeće neoznačene i nevažeće ostale glasačke listiće, nego su sve stavili pod istu kategoriju, pogriješi i ne popuni ispravno obrazac, jer 0+0 nije jednako 25. Kontrolor izbornih rezultata je obavezan nazvati predsjednika biračkog odbora i utvrditi koliko je bilo nevažećih neoznačenih, a koliko nevažećih ostalih glasačkih listića i kad dobiveni podatak unese u navedena polja i umjesto 0 dobiva:

A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	15
B	Nevažeći ostali glasački listići	10
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	25

Može se desiti da birački odbor u polje ukupan broj nevažećih glasačkih listića greškom upiše broj koji nije trebao, što znači da nisu imali nevažećih glasačkih listića. Kontrolor to može uočiti ako ponovno pogleda drugi test točnosti, i ako je u drugom testu točnosti broj koji se poklapa sa ukupnim brojem nevažećih glasačkih listića, onda kontrolor u polju ukupan broj nevažećih glasačkih listića upisuje 0.

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz SBP	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	458
3	Test točnosti red 1 = red 2	0
A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	0
B	Nevažeći ostali glasački listići	0
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	25
D	Ukupan broj važećih glasova	458
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	483
F	Test točnosti red E = red 2	25

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz SBP	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	458
3	Test točnosti red 1 = red 2	0
A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	0
B	Nevažeći ostali glasački listići	0
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	0
D	Ukupan broj važećih glasova	458
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	458
F	Test točnosti red E = red 2	0

Greške ovog tipa neslaganja se pojavljuju i na obrascu za zbirne rezultate ZR – proporcionalna zastupljenost i način njihovog rješavanja je identičan.

- d) Ukupan broj važećih glasačkih listića red D nije jednak broju koji se dobiva kad se saberu svi glasovi po kandidatima**

Birački odbor prilikom popunjavanja obrazaca često napravi grešku tako što u polje red D obrasca ZR – većinski glas upiše ukupan broj važećih glasačkih listića, a da taj broj nije dobio tako što je sabrao sve glasove po kandidatima, tako da se ova dva broja razlikuju. Ovo neslaganje se primjećuje tako što pored polja D, u crvenom okviru stoji stvaran zbir glasova po kandidatima:

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz SBP	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	458
3	Test točnosti red 1 = red 2	0
A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	0
B	Nevažeći ostali glasački listići	0
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	0
D	Ukupan broj važećih glasova	458
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	458
F	Test točnosti red E = red 2	0

457

U ovom slučaju vidimo da je birački odbor u polje ukupan broj važećih glasačkih listića naveo da ima 458, a kad se saberu svi glasovi po kandidatima zbir je 457. Kontrolor je obavezan da u polje za red D upiše broj koji mu je aplikacija prikazala pored reda D, a u ovom slučaju je to 457.

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz SBP	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	458
3	Test točnosti red 1 = red 2	0
A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	0
B	Nevažeći ostali glasački listići	0
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	0
D	Ukupan broj važećih glasova	457
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	458
F	Test točnosti red E = red 2	0

- e) Zbir ukupnog broja nevažećih glasačkih listića red C i ukupnog broja važećih glasova red D nije jednak ukupnom broju svih glasačkih listića red E

Birački odbor nerijetko u polju red E ne utvrdi ispravno ukupan broj svih glasačkih listića, tako da napravi sljedeću grešku:

C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	0
D	Ukupan broj važećih glasova	457
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	458

U ovom primjeru vidimo da je birački odbor pogriješio jer $0 + 457$ ne iznosi 458. Kontrolor je obavezan da sabere brojeve iz reda C i reda D i da broj koji dobiva upiše u red E.

C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	0
D	Ukupan broj važećih glasova	457
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	457

f) Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji red 2 nije jednak ukupnom broju svih glasačkih listića red E

Veoma često birački odbor napravi grešku tako da nepravilno uspoređi brojeve u redu 2 i redu E.

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz SBP	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	458
3	Test točnosti red 1 = red 2	0
A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	10
B	Nevažeći ostali glasački listići	0
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	10
D	Ukupan broj važećih glasova	449
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	459
F	Test točnosti red E = red 2	0

U ovom primjeru vidimo da broj u redu 2 nije jednak broju u redu E, pa samim tim i broj u testu točnosti nije 0. Kontrolor ispravlja broj u testu točnosti i upisuje točnu razliku (kao i u prvom testu točnosti upisuje apsolutnu vrijednost bez obzira da li je razlika u plusu ili minusu).

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz SBP	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	458
3	Test točnosti red 1 = red 2	0
A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	10
B	Nevažeći ostali glasački listići	0
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	10
D	Ukupan broj važećih glasova	449
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	459
F	Test točnosti red E = red 2	1

Greške ovog tipa neslaganja se pojavljuju i na obrascu za zbirne rezultate ZR – proporcionalna zastupljenost i način njihovog rješavanja je identičan.

g) Kandidat dobio više glasova od političke stranke

Navedena nepravilnost može se riješiti isključivo upućivanjem Zahtjeva za otvaranje vreće i pravilno objedinjavanje utvrđenih rezultata Središnjem izbornom povjerenstvu BiH.

Prilikom rješavanja neslaganja za ovu razinu vlasti vrijede ista pravila kao i za prethodno opisana neslaganja kod većinskog glasa, s tim da postoji jedna specifičnost, a to je da na ovom obrascu ukupan broj važećih glasačkih listića red D dobivamo kad saberemo važeće glasačke listiće za političke subjekte red D1 i važeće glasačke listiće red D2.

U osnovnim izbornim jedinicama u kojima imamo nacionalne manjine to izgleda ovako:

D1	Ukupan broj važećih glasova za političke subjekte	438
D2	Ukupan broj važećih glasova za nacionalne manjine	20
D	Ukupan broj važećih glasova red D1 + red D2	458

U osnovnim izbornim jedinicama u kojima nemamo nacionalne manjine to izgleda ovako:

D1	Ukupan broj važećih glasova za političke subjekte	458
D2	Ukupan broj važećih glasova za nacionalne manjine	0
D	Ukupan broj važećih glasova red D1 + red D2	458

Na općim izborima, kao i kod provedbe lokalnih izbora u osnovnim izbornim jedinicama u kojima nemamo nacionalne manjine, u redu D2 uvijek mora da je upisana 0.

Birački odbor prilikom popunjavanja obrasca najčešće pravi sljedeće validacijske greške i to:

- a) **ukupan broj važećih glasačkih listića, red D, nije jednak broju koji se dobiva kad se saberu svi glasovi po političkim subjektima sa glasovima za nacionalne manjine u osnovnim izbornim jedinicama u kojima imamo izbor za nacionalne manjine**

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz SBP	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	458
3	Test točnosti red 1 = red 2	0
A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	11
B	Nevažeći ostali glasački listići	9
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	20
D1	Ukupan broj važećih glasova za političke subjekte	438
D2	Ukupan broj važećih glasova za nacionalne manjine	0
D	Ukupan broj važećih glasova red D1 + red D2	438
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	458
F	Test točnosti red E = red 2	0

439

Aplikacija u ovom slučaju ukazuje da je zbir glasova po političkim subjektima 439, a ne 438, kako je naveo birački odbor te kontrolor treba taj podatak promijeniti u redu D1, a poslije toga i u redu D.

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz SBP	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	458
3	Test točnosti red 1 = red 2	0
A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	11
B	Nevažeći ostali glasački listići	9
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	20
D1	Ukupan broj važećih glasova za političke subjekte	439
D2	Ukupan broj važećih glasova za nacionalne manjine	0
D	Ukupan broj važećih glasova red D1 + red D2	439
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	459
F	Test točnosti red E = red 2	1

Specifičan primjer greške koju pravi birački odbor prilikom popunjavanja obrazaca

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz SBP	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	457
3	Test točnosti red 1 = red 2	1
A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	10
B	Nevažeći ostali glasački listići	0
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	10
D	Ukupan broj važećih glasova	448
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	458
F	Test točnosti red E = red 2	1

Slijedi primjer gdje je birački odbor prilikom brojanja glasačkih listića u glasačkoj kutiji napravio grešku, i nije točno utvrdio taj broj. Kad je popunjen obrazac, ta je greška postala uočljiva i evidentno je da je birački odbor utvrdio točan broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji. Kontrolor ovu nepravilnost rješava na način da zamijeni broj u redu 2 brojem iz reda E i ispravi testove točnosti.

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz SBP	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	458
3	Test točnosti red 1 = red 2	0
A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	10
B	Nevažeći ostali glasački listići	0
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	10
D	Ukupan broj važećih glasova	448
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	458
F	Test točnosti red E = red 2	0

Birački odbor u velikom broju slučajeva ne napravi samo jedan tip greške prilikom popunjavanja obrazaca, nego napravi više tipova grešaka. Kontrolor izbornih rezultata kad biračko mjesto otvori da bi rješavao validacije, uvijek rješava sve validacije odjednom.

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz SBP	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	458
3	Test točnosti red 1 = red 2	0
A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	2
B	Nevažeći ostali glasački listići	0
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	0
D1	Ukupan broj važećih glasova za političke subjekte	445
D2	Ukupan broj važećih glasova za nacionalne manjine	0
D	Ukupan broj važećih glasova red D1 + red D2	445
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	445
F	Test točnosti red E = red 2	11

Solviranje navedenih validacija

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz SBP	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	458
3	Test točnosti red 1 = red 2	0
A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	2
B	Nevažeći ostali glasački listići	0
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	2
D1	Ukupan broj važećih glasova za političke subjekte	445
D2	Ukupan broj važećih glasova za nacionalne manjine	0
D	Ukupan broj važećih glasova red D1 + red D2	456
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	458
F	Test točnosti red E = red 2	0

OGLEDNI PRIMJERI RJEŠAVANJA VALIDACIJA – NACIONALNE MANJINE

U osnovnim izbornim jedinicama, prilikom provođenja lokalnih izbora, u kojima imaju zagaranirana mjesta za nacionalne manjine, birački odbor može pogriješiti prilikom upisa broja glasova za kandidate za nacionalne manjine:

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz SBP	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	458
3	Test točnosti red 1 = red 2	0
A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	11
B	Nevažeći ostali glasački listići	9
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	20
D1	Ukupan broj važećih glasova za političke subjekte	427
D2	Ukupan broj važećih glasova za nacionalne manjine	10
D	Ukupan broj važećih glasova red D1 + red D2	438
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	458
F	Test točnosti red E = red 2	0

Kontrolor mijenja broj u redu D2 u onaj koji mu je aplikacija ukazala:

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz SBP	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	458
3	Test točnosti red 1 = red 2	0
A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	11
B	Nevažeći ostali glasački listići	9
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	20
D1	Ukupan broj važećih glasova za političke subjekte	427
D2	Ukupan broj važećih glasova za nacionalne manjine	11
D	Ukupan broj važećih glasova red D1 + red D2	438
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	458
F	Test točnosti red E = red 2	0

VAŽNO

Prilikom unosa izbornih rezultata osoblje za unos izbornih rezultata, supervizori izbornih rezultata, kao i kontrolori izbornih rezultata sljedeće podatke koje unose u aplikaciju ne smiju mijenjati i moraju biti identični onima koji se nalaze u obrascu, a to su:

- a) broj glasova po kandidatima za razinu gdje se koristi izborni sustav većinskog glasa,
- b) broj glasova po političkim subjektima za razinu gdje se koristi sustav proporcionalne zastupljenosti,
- c) broj glasova po kandidatima za nacionalne manjine na lokalnim izborima, razina gradsko/općinsko vijeće, odnosno skupština grada/općine i
- d) broj glasova po kandidatima političkih subjekata za izborne razine gdje se koristi izborni sustav proporcionalne zastupljenosti.

Iz navedenog proizlazi da nitko u aplikaciju ne smije unijeti bilo koji drugi broj glasova za gore navedene kategorije u odnosu na onaj broj koji je utvrdio birački odbor.

Način postupanja kada se validacije ne mogu riješiti kroz redovitu proceduru

Nakon završene kontrole izbornih rezultata kontrolor izbornih rezultata izbornom povjerenstvu osnovne izborne jedinice podnosi izvješće. Izvješćem izbornom povjerenstvo obavještava o biračkim mjestima na kojima za određene izborne razine nepravilnosti nije moguće riješiti i zbog kojih neće biti moguće pravilno objedinjeni utvrđene izborne rezultate. U navedenim slučajevima potrebno je Središnjem izbornom povjerenstvu BiH uputiti Zahtjev za otvaranje vreće i pravilno objedinjavanje utvrđenih rezultata, kako bi se pravilno utvrdili izborni rezultati za ta biračka mjesta.

Kontrolor izbornih rezultata podnosi izvješće izbornom povjerenstvu kada utvrdi nepravilnosti u sljedećim slučajevima:

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz SBP	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	458
3	Test točnosti red 1 = red 2	0
A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	10
B	Nevažeći ostali glasački listići	0
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	10
D	Ukupan broj važećih glasova	447
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	457
F	Test točnosti red E = red 2	1

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz SBP	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	458
3	Test točnosti red 1 = red 2	0
A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	10
B	Nevažeći ostali glasački listići	0
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	10
D	Ukupan broj važećih glasova	449
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	459
F	Test točnosti red E = red 2	1

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz SBP	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	458
3	Test točnosti red 1 = red 2	0
A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	2
B	Nevažeći ostali glasački listići	0
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	2
D1	Ukupan broj važećih glasova za političke subjekte	445
D2	Ukupan broj važećih glasova za nacionalne manjine	10
D	Ukupan broj važećih glasova red D1 + red D2	455
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	457
F	Test točnosti red E = red 2	1
1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz SBP-a	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	458
3	Test točnosti red 1 = red 2	0
A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	2
B	Nevažeći ostali glasački listići	0
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	2
D1	Ukupan broj važećih glasova za političke subjekte	445
D2	Ukupan broj važećih glasova za nacionalne manjine	12
D	Ukupan broj važećih glasova red D1 + red D2	457
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	459
F	Test točnosti red E = red 2	1

Kontrolor izbornih rezultata treba sve validacijske greške, odnosno nepravilnosti, svesti na test točnosti u redu F. U slučaju kad je u testu točnosti u redu F upisan broj koji nije 0 (bez obzira da li je broj u plusu ili minusu), obvezno podnosi izvješće izbornom povjerenstvu kako bi se pristupilo pravilnom objedinjavanju utvrđenih rezultata, i to sa sljedećim podacima:

BM 001A001

Glasovalo 458 birača, u glasačkoj kutiji se nalazilo 458 glasačkih listića. Suma važećih i nevažećih glasačkih listića iznosi 457 i ima manje jedan glasački listić, ili zbir važećih i nevažećih glasačkih listića iznosi 459 i jedan glasački listić je više.

U navedenom primjeru radi se o jednom glasačkom listiću. U praksi dolaziti će do velikih odstupanja u ovim podacima, koje će birački odbor činiti.

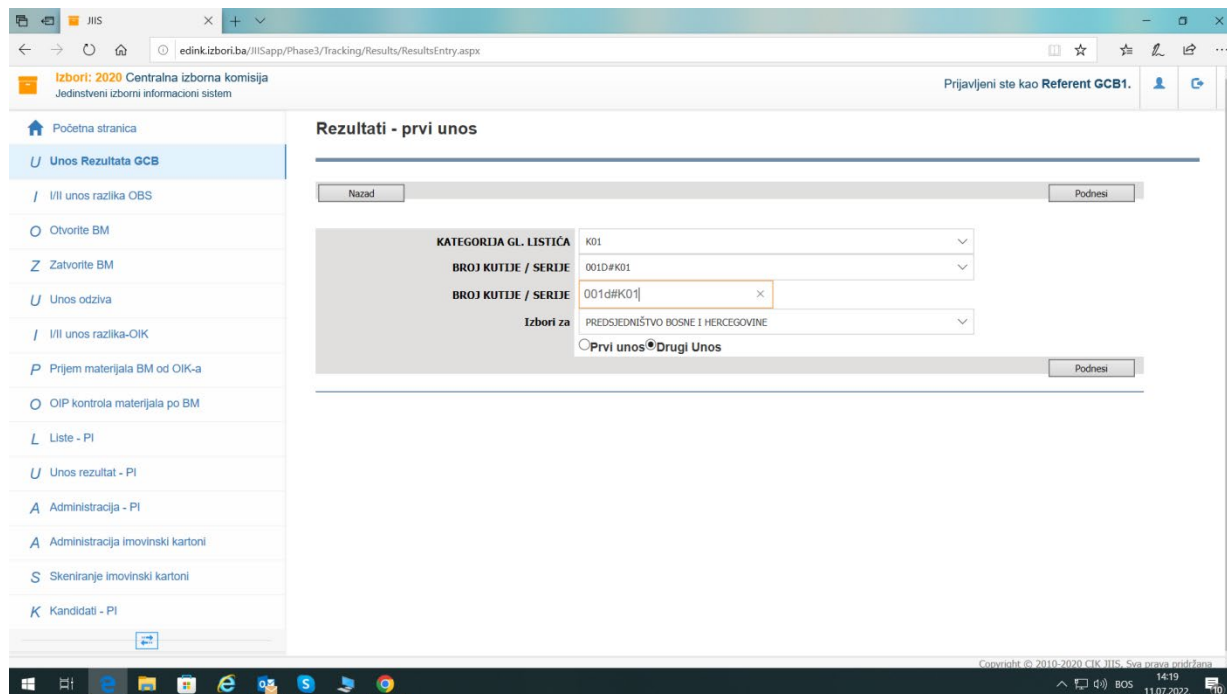
POGLAVLJE 3 – Unos izbornih rezultata u Glavnom centru za brojanje i kontrola izbornih rezultata u Središnjem izbornom povjerenstvu BiH

Unos izbornih rezultata u Glavnom centru za brojanje

Glavni centar za brojanje Središnjeg izbornog povjerenstva BiH nakon završenog brojanja glasačkih listića prispjelih putem pošte, glasačkih listića iz DKP-a, glasačkih listića sa biračkih mjesta za glasanje u odsustvu, glasačkih listića sa biračkih mjesta za glasanje nepotvrđenim glasačkim listićem i glasačkih listića mobilnih timova, organizira unos izbornih rezultata.

Referent za unos izbornih rezultata u Glavnom centru za brojanje unosi izborne rezultate u aplikaciju koja je u osnovi identična aplikaciji za unos izbornih rezultata u izbornom povjerenstvu, a razlikuje se u dijelu izbora biračkog mjesta za koje se trebaju unijeti izborni rezultati. Referenti za unos izbornih rezultata u izbornom povjerenstvu u padajućem meniju biraju broj biračkog mjesta za koje se trebaju unijeti izborni rezultati, dok referent za unos izbornih rezultata u Glavnom centru za brojanje u padajućem meniju bira kutiju iz koje treba unijeti izborne rezultate. U Glavnom centru za brojanje svi glasački listići se grupiraju po kutijama koje imaju oznake: 001P#K01 kutija sa glasačkim listićima prispjelih putem pošte; 001D#K01 kutija sa glasačkim listićima prispjelih iz DKP-a, slovo M u zaporci kutije predstavlja kutiju sa glasačkim listićima iz mobilnog tima, slovo N kutiju za nepotvrđene, slovo O kutiju odsustva. Start unosa izbornih rezultata i odabir kutije za koju se žele unijeti izborni rezultati je na slici 9a.

Slika 9a

Nakon odabira kutije za koju se žele unijeti izborni rezultati, referent za unos izbornih rezultata u Glavnom centru za brojanje procedurom opisanom od slike 11 do slike 18 unosi izborne rezultate za sve razine za koje se provode izbori.

Kontrola izbornih rezultata u Središnjem izbornom povjerenstvu BiH

Središnje izorno povjerenstvo BiH imenuje glavnog kontrolora za unos i obradu izbornih rezultata, njegove zamjenike, kao i kontrolore za unos i obradu izbornih rezultata. Kontrolori se imenuju za svaki izborni ciklus.

Središnje izorno povjerenstvo BiH ustanovilo je i vodi Registar imenovanih kontrolora OIJ u BiH, koji sadrži sve relevantne podatke (ime i prezime, JMB, boravište, kontakt-telefon, stupanj stručne spreme, podatci o izbornom iskustvu, poznavanje rada na računalu, broj Rješenja o imenovanju, datum Rješenja o imenovanju, e-mail adresa, jezik za certifikat) za svakog imenovanog kontrolora.

Središnje izorno povjerenstvo BiH uoči održavanja izbora organizira i provodi “testne izbore” (dryrun), što podrazumijeva sveobuhvatno testiranje Aplikaciji za unos, obradu i kontrolu izbornih rezultata – JIIS BiH, na razini svih osnovnih izbornih jedinica u BiH, kao i u Središnjem izbornom povjerenstvu BiH i Glavnom centru za brojanje.

Kontrolori izbornih rezultata Središnjeg izbornog povjerenstva BiH prate unos izbornih rezultata u osnovnim izbornim jedinicama u BiH, staraju se da izborni rezultati budu uneseni u zakonom utvrđenom roku, i o tomu redovito izvješćuju Središnje izorno povjerenstvo BiH.

Kontrolori izbornih rezultata Središnjeg izbornog povjerenstva BiH otklanjaju validacijske greške koje nisu otklonili kontrolori izbornih rezultata OIJ, u potpunosti ili svodeći ih u okvire testova točnosti.

Također, kontrolori izbornih rezultata Središnjeg izbornog povjerenstva BiH otklanjaju validacijske greške koje su načinjene u Glavnom centru za brojanje.

Nadalje, kontrolori izbornih rezultata Središnjeg izbornog povjerenstva BiH usko surađuju sa pravnim odjelom Tajništva Središnjeg izbornog povjerenstva BiH u vezi sa Zahtjevima za otvaranje vreće i pravilno objedinjavanje utvrđenih rezultata, koje dostavljaju izbornog povjerenstva OIJ.

Jedan od najvažnijih zadataka kontrolora izbornih rezultata Središnjeg izbornog povjerenstva BiH je upućivanje prijedloga Središnjem izbornom povjerenstvu BiH za ponovno brojanje glasačkih listića sa redovnih biračkih mjesta u Glavnom centru za brojanje ako su uočene velike nepravilnosti i nekonzistentnost u evidentiranju podataka na obrascima za zbirne rezultate, posebice ako takve nepravilnosti mogu utjecati na rezultate izbora.

Isto tako, kontrolori izbornih rezultata Središnjeg izbornog povjerenstva BiH analiziraju i daju prijedloge Središnjem izbornom povjerenstvu BiH za ponovno brojanje glasačkih listića sa redovitih biračkih mjesta u Glavnom centru za brojanje temeljem zahtjeva dostavljenih sukladno članku 5.30 Izbornog zakona BiH, nakon utvrđivanja izbornih rezultata (vidi PRILOZI).

Središnje izorno povjerenstvo BiH redovito objavljuje i ažurira izborne rezultata za sve razine za koje se provode izbori i sve osnovne izborne jedinice u BiH na svojoj zvaničnoj web-stranici, sve do potvrđivanja konačnih rezultata.

Kontrolori izbornih rezultata Središnjeg izbornog povjerenstva BiH obavljaju i druge aktivnosti koje sukladno svojim ovlaštenjima naloži Središnje izorno povjerenstvo BiH.

PRILOZI

IZBORNI ZAKON BOSNE I HERCEGOVINE

Članak 2.13 stav (1) točka 8):

Općinsko izborno povjerenstvo: objedinjuje rezultate izbora sa svih biračkih mjesta u općini, posebice za svaki organ za koji je vršen izbor, i dostavlja ih Središnjem izbornom povjerenstvu BiH.

Članak 5.27 stavak (1):

(1) Nakon što od biračkih odbora dobiva svu dokumentaciju i materijale za izbore, općinsko izborno povjerenstvo utvrđuje objedinjene zbirne rezultate glasovanja provedenog na teritoriji te općine za organe na svim razinama vlasti za koje su provedeni izbori i o tomu sastavlja zapisnik, koji se podnosi Središnjem izbornom povjerenstvu BiH u roku od 24 sata nakon zatvaranja biračkih mjesta. Objedinjeni zbirni rezultati glasovanja za općinu sadrže iste podatke prema članku 5.25 ovog Zakona. Općinsko izborno povjerenstvo zadržava primjerak objedinjenih zbirnih rezultata glasovanja i distribuira ga drugim izbornim organima, sukladno propisima Središnjeg izbornog povjerenstva BiH.

Članak 5.30

(1) Nakon što Središnje izborno povjerenstvo BiH utvrdi i objavi izborne rezultate, općinsko izborno povjerenstvo, ovjerena politička stranka, koalicija, lista neovisnih kandidata ili neovisni kandidat, mogu zahtijevati da Središnje izborno povjerenstvo BiH ponovno broji glasačke listiće u određenim izbornim jedinicama u kojima su se politička stranka, koalicija, lista neovisnih kandidata ili neovisni kandidat kandidirali za izbore. Akreditirani promatrač može zahtijevati da Središnje izborno povjerenstvo BiH ponovno broji glasačke listiće na biračkom mjestu na kojem je bio promatrač. Ovjerena politička stranka, koalicija, lista neovisnih kandidata, neovisni kandidat ili akreditirani promatrač mogu zahtijevati od Središnjeg izbornog povjerenstva BiH da ponovno broji glasačke listiće za glasanje u odsutnosti, glasačke listiće kojima se glasovalo izvan Bosne i Hercegovine ili nepotvrđene-kovertirane glasačke listiće.

(2) Skupina od 50 ili više birača, koji su glasovali na istom biračkom mjestu, može zahtijevati da Središnje izborno povjerenstvo BiH ponovno broji glasačke listiće na biračkom mjestu na kojem su glasovali.

(3) Općinsko izborno povjerenstvo može zahtijevati da Središnje izborno povjerenstvo BiH ponovno broji glasačke listiće na biračkom mjestu u njezinoj općini.

(4) Središnje izborno povjerenstvo BiH može razmatrati zahtjev za ponovno brojanje glasačkih listića, ako su ispunjeni sljedeći uvjeti: 1) da je zahtjev podnesen u pisanoj formi i da ga je potpisao akreditirani promatrač, skupina od 50 ili više birača koji su glasovali na istom biračkom mjestu, neovisni kandidat, predsjednik političke stranke, nositelj liste neovisnih kandidata ili bilo koji od predsjednika političkih stranaka koje su formirale koaliciju, ili općinsko izborno povjerenstvo; 2) da su u zahtjevu točno navedene činjenice koje opravdavaju ponovno brojanje, uključujući članove ovog zakona koji nisu poštovani ili su prekršeni; 3) da je u zahtjevu naveden približan broj glasačkih listića za koje se vjeruje da nisu ispravni; 4) da je u zahtjevu navedeno kako bi ova povreda zakona utjecala na izborne rezultate i 40 5) da je zahtjev podnesen Središnjem izbornom povjerenstvu BiH u roku od tri dana od dana kada je Središnje izborno povjerenstvo BiH objavilo izborne rezultate.

(5) Središnje izborno povjerenstvo BiH može, ako mu nije podnesen zahtjev za ponovno brojanje u smislu stava (1) ovog članka, ili ako se zahtjev za ponovno brojanje ne smatra valjanim u smislu stavka (3) ovog članka, po službenoj dužnosti naložiti ponovno brojanje glasačkih listića. (6) Središnje izborno

povjerenstvo BiH naređuje ponovno brojanje glasačkih listića ako utvrdi da je učinjena povreda ovog Zakona i da ta povreda utječe na dodjelu mandata.

Članak 5.31

Ako Središnje izborno povjerenstvo BiH naredi ponovno brojanje glasačkih listića, točno će navesti koji će se glasački listići ponovno brojati, kao i datume, mjesta i postupke za ponovno brojanje. Kandidati političkih stranaka, koalicija, listi neovisnih kandidata i neovisni kandidati i kandidat s liste pripadnika nacionalnih manjina koji se pojavljuju na glasačkom listiću za koji se vrši ponovno brojanje, kao i drugi akreditirani promatrači, mogu biti nazočni tijekom ponovnog brojanja.

PRAVILNIK O PROVEDBI IZBORA U BOSNI I HERCEGOVINI

Članak 60.

(Kontrolori izbornih rezultata)

(6) Kontrolor izbornih rezultata obavlja sljedeće poslove:

- obučava supervizora izbornih rezultata i referente za unos izbornih rezultata;
- vrši korekcije u aplikaciji za unos izbornih rezultata matematičkih nepravilnosti u statističkim podacima na svim biračkim mjestima na kojima nisu ispoštovane sve propisane matematičke radnje i to:
 - a) vrši usporedbu broja potpisa i broja glasačkih listića u glasačkoj kutiji te korigira u testu točnosti ukoliko nije ispravno utvrđeno u testu točnosti, isto tako mijenja upisani broj potpisa ukoliko je birački odbor umjesto broja potpisa naveo podatak broja imena na Izvodu iz Centralnog biračkog spiska;
 - b) korigira zbir broja nevažećih neoznačenih i nevažećih ostalih glasačkih listića ukoliko nije točno izvršen;
 - c) korigira ukupan broj važećih glasačkih listića ukoliko nije ispravan i ne predstavlja sumu svih glasova po kandidatima za većinski glas ili sumu glasova po političkim strankama za sustav proporcionalnu zastupljenost;
 - d) korigira zbir ukupnog broja nevažećih glasačkih listića i ukupnog broja važećih glasačkih listića ukoliko nije ispravno utvrđen;
 - e) korigira u testu točnosti usporedbu ukupnog broja glasačkih listića u glasačkoj kutiji i zbira ukupnog broja nevažećih glasačkih listića i ukupnog broja važećih glasačkih listića ukoliko nije ispravno utvrđeno.

POGLAVLJE II. – UNOS REZULTATA

Članak 62.

(Prvi preliminarni, nezvanični i nekompletni rezultati izbora)

(1) Izborno povjerenstvo je obvezno sa zelenih preslika utvrđene izborne rezultate sa svih redovitih biračkih mjesta za razinu vlasti iz članka 27. stavak (1) točka a) alineja 1) ili točka b) alineja 1) i stavak (2) točka a), b) i c) najkasnije do 22.00 sata unijeti u JIIS aplikaciju. Za ostale razine vlasti iz članka 27. stavak (1) točka a) alineja 2) ili točka b) alineja 2) i stavka (2) točka

d) i e) ovog Pravilnika, izborna povjerenstvo utvrđene izborne rezultate sa zelenih preslika dostavljenih sa redovitih biračkih mjesta unosi u JIIS aplikaciju intenzivno do 24.00 sata.

(1) Izborna povjerenstvo izborne rezultate iz stavka (1) ovog članka, od biračkog odbora, pored zelenih preslika može preuzeti i putem slika obrazaca poslanih putem pogodne aplikacije, putem iščitavanja izbornih rezultata predsjednika biračkog odbora ovlaštenoj osobi u sjedištu izbornog povjerenstva ili na drugi pogodan način. Ukoliko izborna povjerenstvo unese izborne rezultate na neki od načina propisan u ovom stavu, obvezna je da kada dobiva zelene preslike sa izbornim rezultatima, provjeri unos izbornih rezultata.

(3) Za proces iz stavka (1) ovog članka izborna povjerenstvo može angažirati i ovlastiti koordinate, koji će sa redovitih biračkih mjesta preuzeti zelene preslike obrazaca sa izbornim rezultatima i uslikati original obrazac, te angažirati i ovlastiti osoblje koje će vršiti unos rezultata izbora o čemu donosi posebno rješenje.

(4) Nakon završenog postupka po proceduri iz stavka (2) ovog članka, kontrolor izbornih rezultata izbornog povjerenstva vrši kontrolu izbornih rezultata propisanu u članku 60. ovog Pravilnika.

(5) Temeljem postupka utvrđenog u stavku (1) i (2), ovog članka, Središnje izborna povjerenstvo BiH najkasnije pet sati po zatvaranju biračkih mjesta, sukladno članku 5.29a Izbornog zakona BiH, objavljuje prve nepotpune preliminarne rezultate s redovitih biračkih mjesta.

(6) Izborna povjerenstvo je odgovorno za točnost izvješća koje dostavlja Središnjem izbornom povjerenstvu BiH.

Članak 63.

(Drugi preliminarni, nezvanični i nekompletni rezultati izbora)

Izborna povjerenstvo, po istom postupku iz članka 62. ovog Pravilnika, nastavlja sukcesivno unositi izborne rezultate u JIIS aplikaciju sa zelenih preslika za razinu vlasti iz članka 29. stavak (1) točka a) alineja 3) i 4) i točka b) alineja 3) i 4) ovog Pravilnika, a najkasnije:

a) do 11.00 sati narednog dana od dana održavanja izbora za lokalne izbore,

b) do 17.00 sati narednog dana od dana održavanja izbora za opće izbore.

Članak 64.

(Objedinjeni izborni rezultati)

(1) Nakon što od biračkih odbora preuzme svu dokumentaciju i materijale za izbore, izborna povjerenstvo utvrđuje objedinjene izborne rezultate glasovanja koje je provedeno u toj osnovnoj izornoj jedinici za sve razine vlasti, i o tome sačinjava zapisnik koji se podnosi Središnjem izbornom povjerenstvu BiH u roku od 24 sata nakon zatvaranja biračkih mjesta, a najkasnije do 19.00 sati, narednog dana od dana održavanja izbora.

(2) Ukoliko izborna povjerenstvo nije u mogućnosti objediniti utvrđene izborne rezultate, zbog toga što birački odbor nije pravilno izvršio brojanje glasačkih listića, ili radi odstupanja koja ukazuju na neregularnosti kod brojanja glasova, kontrolor izbornih rezultata izbornog povjerenstva vrši rješavanje svih validacijskih grešaka na tim biračkim mjestima najkasnije 36 sati od zatvaranja biračkih mjesta.

(3) Nakon što istekne rok iz stavka (2) ovog članka Središnje izborno povjerenstvo BiH temeljem izvješća Glavnog kontrolora Središnjeg izbornog povjerenstva BiH izdaje naredbu izbornom povjerenstvu o otvaranju vreća sa glasačkim materijalom i brojanje glasačkih listića u cilju pravilnog objedinjavanja utvrđenih izbornih rezultata na biračkim mjestima na kojim birački odbor nije pravilno utvrdio izborne rezultate.

(4) Po dobivanju naredbe iz stavka (3) ovog članka, izorno povjerenstvo vrši pripreme za brojanje na način da imenuje tim za otvaranje vreća i brojanje glasačkih listića koji će vršiti brojanje glasačkih listića u cilju pravilnog objedinjavanja utvrđenih izbornih rezultata i pisanim putem obavještava akreditirane promatrače koji imaju pravo promatrati rad izbornog povjerenstva i ovog tima, o mjestu i vremenu navedenog brojanja glasačkih listića. Izborno povjerenstvo organizira ponovno brojanje glasačkih listića odmah po dobivanju naredbe od Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, vodeći računa o obveznoj nazočnosti akreditiranih promatrača.

(5) Tim za otvaranje vreće i brojanje glasačkih listića vrši brojanje glasačkih listića sukladno procedurama za brojanje utvrđenim u člancima 27., 28., 29. i 30. ovog Pravilnika.

(6) Za potrebe ovog brojanja glasačkih listića izorno povjerenstvo će timu za otvaranje vreće i brojanje glasačkih listića dostaviti sljedeći set materijala: obrazac Zapisnika sa otvaranja vreće koji predsjednik izbornog povjerenstva ovjerava svojim potpisom i pečatom izbornog povjerenstva; odgovarajući obrazac za zbirne rezultate sa kompletom pomoćnih obrazaca, ukoliko se broje glasački listići za razinu otvorene liste; dva plastična pečata za zaštitu vreća i jednu providnu plastičnu manju vreću.

(7) Središnje izborno povjerenstvo BiH će, za potrebe brojanja glasačkih listića iz ovog stavka, izbornim povjerenstvima dostaviti rezervne količine obrazaca za zbirne rezultate za razine za koje se provode izbori, koji na koricama imaju naljepnicu sa oznakom "PONOVNO OTVARANJE VREĆE".

(8) Sve rezervne obrasce koji ne budu uporabljeni, izborna povjerenstva su obvezna vratiti Središnjem izbornom povjerenstvu BiH sa izbornim materijalom.

(9) Za potrebe pravilnog objedinjavanja utvrđenih izbornih rezultata i brojanje glasačkih listića iz stavka (3) ovog članka, izorno povjerenstvo dužno je osigurati adekvatan prostor, sa obučanim i certificiranim osobljem i mjerama sigurnosti.

(10) Sve izmjene podataka izorno povjerenstvo je dužno izložiti javno, kako bi bile dostupne javnosti.

(11) Po završenoj proceduri pravilnog objedinjavanja utvrđenih izbornih rezultata iz stavka (3) ovog članka, a najkasnije 3 (tri) dana do 19,00 sati na dan poslije dana održavanja izbora, izorno povjerenstvo dostavlja Središnjem izbornom povjerenstvu BiH zapečaćenu providnu plastičnu manju vreću sa originalnim obrascem za zbirne rezultate u koricama; zapisnik o broju glasačkih listića po kategorijama i pomoćne obrasce za drugi krug brojanja glasačkih listića po kandidatima, ukoliko je tim koristio pomoćne obrasce i zapisnik sa otvaranje vreće iz stavka (6) ovog članka.

KRATKI ŽIVOTOPIS AUTORA

Dr. Suad Arnautović

Suad Arnautović, doktor političkih nauka, u lipnju 2004. godine Predstavnički dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine imenovao ga je članom Središnjeg izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine. Nakon isteka prvog sedmogodišnjeg mandata ponovno je izabran na tu funkciju 2011. godine, a zatim i u ožujku 2020. godine po treći put. U razdoblju siječanj 2008. – svibanj 2009. godine obavljao je dužnost Predsjednika Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, a 1. travnja 2022. godine po drugi put je izabran za predsjednika Središnjeg izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine. Na ovoj je dužnosti ostao do 31. 12. 2023 godine.

SURADNIK NA IZRADI PRIRUČNIKA

Veljko Petrović

Veljko Petrović, djelatnik u Tajništvu Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, angažiran na poslovima Koordinatora za rad sa izbornim povjerenstvima. Poslove Koordinatora obavlja od 2002. godine do danas. Imenovan je za Kontrolora izbornih rezultata Središnjeg izbornog povjerenstva BiH ili za člana Uprave Glavnog centra za brojanje u svim izbornim ciklusima do sada.

KONTAKT-PODATCI

Adresa:

Središnje izborno povjerenstvo BiH,
Danijela Ozme br. 7
71000 Sarajevo
Bosna i Hercegovina

E-mail adresa:

koordinatori@izbori.ba

Internetska stranica:

www.izbori.ba

Telefon:

Centrala: + 387 33 251300

Faks: + 387 33 251 329